

FAITH and SCIENCE

Ukrainian Religious Magazine
101 Cambridge Road, Brookhaven, Pa., 19015
U. S. A.

97 JULY — AUGUST 1978

Передплата: Річна 5.00 дол.
Піврічна 2.50 дол.

Передплату посилати на адресу:

"Faith and Science"
P.O. Box 1563
Des Plaines, Ill., 60018, U.S.A.

З М І С Т

1. Знайди себе!	1
2. Из бесіди за залізною заслоною	2
3. Хто допоможе?	2
4. Життя	3
5. Другий прихід Христа	4
6. Голгофський тріумф	8
7. Провидіння	10
8. Унікальні чуда Ісуса	12
9. Самовладання	17
10. Атеїзм без маски (XIV)	18
11. Моєму народові	27
12. Створення світу	28
13. Африканська республіка — Ліберія	32
14. „Червоні перед брамами Ватикану”	35
15. Тепле мінеральне джерело	36
16. Метеорні потоки	38
17. Проблема... виїденого яйця	39
18. Звідусіль	39
19. Надіслані видання	41
20. Народні звичаї	41

Знайди себе!

Хто ти? Де ти? Яка твоя мета?

Не дивуймося поставленим питанням. Не всі люди можуть пояснити себе: чи вони належать до людського роду, чи до тваринного, чи до рослинного. Не всі можуть відповісти, чому вони тут, а не в іншому місці, чому роблять так, а не інакше.

Чимало людей у наш науковий вік не знають, звідки вони прийшли, для чого вони живуть, куди вони йдуть. У багатьох ні ідеї, ні змісту, ні краси життя. У них ні минулого, ні теперішнього, ні майбутнього.

Статистика стверджує це тим, що у світі множитья кількість алкоголіків, що шириться зіпсуття наркотиками, що мовчки узаконюється содомський спосіб життя, що політична деспотія перейшла у форму озвіріння і безкарно тероризує світ. Втрачається розуміння вартости таких коштовностей, як людяність, культура, мистецтво.

Перед людиною стоїть альтернатива: знайти себе, або катастрофічно загинути недолюдком.

Знайти себе — значить усвідомити себе людиною у повному значенні цього слова, людиною — істотою особливого призначення. Йдеться тут про розкриття в собі чистого образу Божого, про усвідомлення свого божественного походження. Йдеться тут про те, щоб зрозуміти суть життя, своє високе покликання та утвердити себе у світовій гармонії для благословенного і максимального розкриття своєї особистоти.

I. A. B.

ІЗ БЕСІД ЗА ЗАЛІЗНОЮ ЗАСЛОНОЮ

Побесідуймо про Євангелію. Євангелія — Добра Новина, Книга Життя. Про що Добра Новина? — Про наше спасіння. Нам треба спастись. Від чого спастись? — Не тільки від горя, від хвороб, — спастись від смерти, спастись від гріха.

В основному, люди турбуються, щоб спастись від горя і хвороб. Щоб спастись від смерти, про це належно не замислюються, і тільки коли хвороба заходить так далеко, що смерть стає близько, тоді турбуються, щоб спастись від смерти, але це спасіння від смерти полягає в тому, щоб відсунути, відстрочити ще смерть на якийсь час, а смерть все одно прийде. Але щоб взагалі спастись від смерти, аби взагалі не було смерти — про це часто не замислюються. Адже коли б смерть не прийшла, через 100, 200, 1000 років — це все одно не спасіння, і якщо існує смерть, якщо вона до нас прийде раніше чи пізніше, тоді про життя нема чого говорити. Якщо є смерть, тоді нема життя, про життя можна говорити тоді, коли нема смерти. Отож, спасіння наше полягає в тому, щоб звільнитися від смерти.

Та що це таке? Для сучасної

людини це навіть незрозуміле і наївне, ніби казка. Хтось і тепер може сказати — ви говорите зовсім нездійснене, неймовірне, ну, коли ж це було, щоб не було смерти? Смерть — це природне і звичайне, ми всі помremo. До цього ми призвичаєні... А коли запитати нас: — а чи хочемо ми добровільно вмерти, то, можливо, ніхто не погодиться, всі хотять жити. У нашій душі є бажання жити і нема бажання вмерти, а тут ніби даємо згоду на смерть: нічого, мовляв, не зробиш, треба вмерти.

Ось то вмерти і не треба! Треба жити!

Але як, запитують, — невже якимось можна перемогти смерть?

Не тільки можна, а й треба. У цьому сенс нашого земного існування, аби побороти смерть. І те, що ми не боремося, це результат нашого гріха. Через гріх увійшла до світу смерть, як говорить апостол (Рим. 5:12). Боротьбу зі смертю треба розпочинати боротьбою з гріхом.

Про те, як отримати спасіння, про це й оповідає нам Євангелія, Новий Заповіт.

Св. Д. Дудко

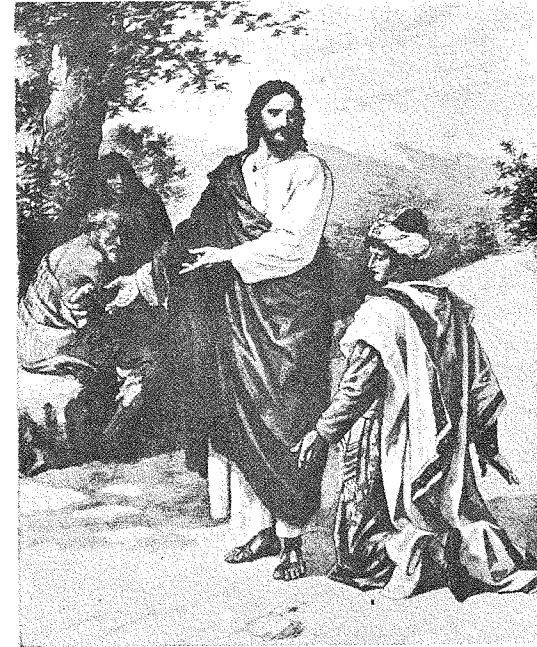
ХТО ДОПОМОЖЕ?

Багато років тому в одній із картинних галерей Лондона була виставлена серія картин на тему страждань Христа.

Глядачі з побожною тихістю оглядали картини. Аж увійшла одна дівчинка, зупинилась перед картиною "Христос перед Пилатом" і голосно вигукнула:

— Невже нема нікого, хто прийшов би Йому допомогти?

Ця дівчинка була Еванджеліна Бутс, дочка засновника Армії Спасіння, яка все своє довге життя присвятила для служіння Христу та нещасним ближнім.

Христос і багатий юнак.

ЖИТТЯ

Мені здається інколи: життя
Потрібно мірять не роками,
А тим, що ти зробив за дні буття
Своїми щедрими руками.

Буває так, що хтось прожив життя
Коротке, як травнева злива, —
Бо дні земні — немов стріла летять...
А кажуть, що прожив щасливо!

Христос вказав для нас життя мету,
Яка приносить справжнє щастя:
Шукайте неба та служіть Христу!..
А все земне... й це вам додасться.

З України

ДРУГИЙ ПРИХІД ХРИСТА

(Продовження)

Світові події

Щоб спільно, як діти Божі, ми могли прийти до належного усвідомлення часу, в якому живемо, та щоб знайти відповідний захист і безпеку, ми мусимо серед бурхливого гріховного світу, повного змінних ідей, звернутися до тієї непохитної духовної твердині правди, якою є Біблія, щоб з її духовних висот, немов з башти, поглянути на пророчу панораму історії світу та щоб у цей спосіб отримати від Господа духовне підкріплення і запевнення щодо днів, у яких ми живемо, та щодо подій, які стаються у наш час.

Ми мусимо докладно вивчати всю пророчу правду, об'явлену в Його Святому Слові. Бо тільки зі Слова Божого зрозуміємо, що власне ті страшні й зловісні події, які виривають на горизонт історії наших днів немов страшні чорні хмари великої бурі, є дуже докладно провіщені в пророчих писаннях Біблії.

Як віруючі в Бога, що живемо в останніх часах перед другим приходом Христа по Свою улюблену Церкву, ми мусимо з молитвою, з великою любов'ю і з довготерпеливістю вивчити все, про що учить нас Бог у Слові Своїм Святим, і з великим бажанням старатися зрозуміти докладно ті факти, на які вказує нам панорама світових подій.

Ми самі мусимо підкріпитися духовно, щоб ще іншим людям

передати вістку Христової Євангелії разом з осторогою про це, що дні, в яких мають сповнитися великі пророчі видіння, є вже дуже близько, та що завтра вже може бути запізно каятися і шукати доріг до примирення з Богом.

Ми мусимо знати Святе Письмо і розуміти його належно, щоб пізнати час великих відвідин, які мають статися незабаром, щоб ця хвилина не застала нас неготовими, і щоб ми не zostалися винними перед Богом і перед нашими ближніми, що ми їх не перестерегли наперед про все, як це сталося з книжниками і фарисеями та з ізраїльським народом під час першого приходу Господа Ісуса Христа на землю (Мат. 16:1-4, Лук. 19:42).

Сьогодні є ще час догідний, нині є ще день спасіння, тепер є ще пора приємна, щоб знайти спокій з Богом через жертву Ісуса Христа, отримати запевнення спасіння, мати запоруку порятунку і забезпечення щасливої вічності з Богом.

Пильне й запопадливе вивчання Слова Божого приносить завжди рясні благословення для душі, духовне підкріплення, ріст і розуміння тих днів, що в них ми живемо. Господь говорить до нас через ап. Павла так: „Отож, уважайте, як маєте поводитися бережно, не як немудрі, але як мудрі, викупляючи час, — дні бо лукаві!“ (Ефес. 6:15-16).

Мудре серце

У молитві великого мужа віри Старого Заповіту — Мойсея ми читаємо такі чудові слова благання: „Навчи нас отак рахувати наші дні, щоб ми набули серце мудре!“ (Псал. 90:12).

Мудре серце можна набути тільки в Господа, бо Він є Джерело всякої премудрости. Короткий час нашого життя на цій землі ми можемо найкраще зжити при Слові Божім і в свідченні своїм ближнім про любов та спасаючу силу Господа нашого Ісуса Христа. Знаючи, що ми живемо дуже коротко перед славною хвилиною схоплення Христової Церкви від землі, віруючі вже тепер повинні не тільки подвоїти, але помножити вдесятеро свої зусилля у пізнанні, що то є воля Божа, — добро, приємність та досконалість” (Римл. 12:2).

Біблія — це найбільша, найцінніша й найкорисніша Книга з-поміж усіх книг у світі. У ній вміщається премудрість Божа, об'явлена Ним для нас. У ній є наука про святе й чисте життя. Там є наука, яка провадить до правдивого пізнання й придбання найбільших цінностей, які людина може набути в своїм житті. Біблія вказує нам на цінності вічні, незмінні, неминучі, незнищальні й неописні. За обітницею Господа Ісуса Христа, кожний віруючий в Нього осягне вічні оселі й успадкує все те, чого не можна людськими словами передати, „як написано: „Чого

око не бачило й ухо не чуло, й що на серце людині не впало, те Бог приготував був тим, що люблять Його” (1 Кор. 2:9).

**

Дальші рядки цієї праці про Другий Прихід Христа присвячені для докладного вивчання Слова Божого на ту важливу тему, щоб пізнати наші критичні часи, щоб скріпити нашу віру в Бога та щоб зрости духовно, а над усе те, щоб пізнати нашого Господа Ісуса Христа більше та Його святу волю для всіх нас, яка є об'явлена в Його Святим Слові — в Біблії.

Ця праця — це плід інтенсивної студії Слова Божого, вивчання численної духовної есхатологічної літератури, дослідження історії людства і сучасних політичних та економічних систем у світі. З особливою насолодою серця автор може засвідчити про абсолютну правдивість і акуратність пророчої правди у Слові Божім, тому молитовно доручає читачеві її виклад.

„І ми маємо слово пророче певніше. І ви добре робите, що на нього вважаєте, як на світильника, що світить у темному місці, аж поки зачне розвиднятися, і світова зірниця засяє у ваших серцях, бо ви знаєте перше про те, що жодне пророцтво в Писанні від власного вияснення не залежить. Бо пророцтва ніколи не було з волі людської, а звіщали його святі Божі мужі, проваджені Духом Святим” (2 Пет. 1:19-21).

ВИВЧАННЯ ПРОРОЦТВ БІБЛІЇ

Вступ

Вивчання пророцтв Біблії вимагає ґрунтовного студіювання й систематизації пророчої вістки, щоб докладно розуміти накреслення Божого плану для всього людства, а зокрема для віруючих у Нього. Але воно також потребує інтенсивного практичного досліджування, а особливо порівнювання пророчої вістки до історії, в якій переважна частина пророцтв уже сповнилась, і, безперечно, порівнювання до тієї історії, яка саме тепер є у прогресі, щоб пізнати ознаки часу, в якому живемо.

А ми живемо в дуже важких і критичних часах. Люди чекають на сповнення чогось небувалого.

ПОТРЕБА ВИВЧАННЯ ПРОРОЦТВ

Ми маємо велику потребу звернутися до сторінок святої Біблії з таких дуже важливих причин:

1. Кожний віруючий повинен знати про події, що мають незабаром статися, щоб не помилятися. Помилкові погляди й хибні поняття пророчої правди є тільки через недостатнє знання Слова Божого. „Помиляєтесь ви, не знавши Писання, ні Божої сили”, — сказав Христос (Мат. 22:29).

2. Кожний віруючий не має найменшої потреби тривожитися, коли пророчи провіщення зачнуть сповнятися. Але всяку тривогу можна усунути тільки знанням Божої волі. „Нехай серце вам не тривожиться! Віруйте в Бога і в Мене ви віруйте!” (Ів. 14:1).

Назагал є якийсь дивне почуття непевності і страху, немовби чорні хмари жахливої бурі вже висіли над цілим світом.

Біблія виправдує таке почуття. Як ніколи в минулому, сьогодні мусимо поважно й серйозно взятися за вивчання пророцтв Біблії, бо вона, єдина, може кинути рясноту променів світла в наші сірі дні кризи і турбот, щоб розвіяти туман незнання. Христос сказав: „Люди будуть мертвіти від страху й чекання того, що йде на весь світ” (Лук. 21:26). Такий страх про завтрашній день є тепер в переважній більшості людей.

3. Кожний віруючий мусить приготуватися на все, „що незабаром статися має” (Об’яв. 1:1, 22:6). „Тому будьте готові й ви, — бо прийде Син Людський тієї години, коли ви не думаете!” (Мат. 24:44).

Тільки докладне й правдиве знання Божої правди — Біблії збереже від фальшивих наук, від зайвої тривоги та від неготовості зустріти Господа Ісуса Христа, коли Він з’явиться по Свою улюблену Церкву.

Аргументи противників

Багато християн не хочуть вивчати пророцтв Біблії, щоб їх належно знати. Вони вважають, що

досліджування їх є заважкою, небезпечно й надто сумно.

ЗАВАЖКО

Такі християни, які кажуть, що вивчати пророцтва Біблії є заважкою, основуєть свій аргумент на тому, що тема пророцтв є затемнена і незрозуміла для звичайного чоловіка. Її, за їхнім хибним твердженням, мали б вивчати тільки люди духовного сану, що покінчили богословські студії.

У відповідь на такі безпідставні думки мусимо ствердити, що між усіма пророцтвами знайдуться деякі, що є навіть дуже важкі і незрозумілі. Але головна лінія пророчої правди Біблії є об’явлена для всіх людей: для вчених і для невчених у пророцтвах і в богослов’ї. Тому не лише пророчу, але й усю об’явлену людям правду в Біблії можна легко зрозуміти, коли докладеться до того хоч трохи особистих старань, а все інше зробить Святий Дух, Який пояснює і викладає Слово Боже для наших сердець.

НЕБЕЗПЕЧНО

Інші кажуть, що це — небезпечно, бо вивчання пророцтв веде до різних спекуляцій. Такі розмови є, безперечно, дуже перекручені. Небезпека злопояснення і зловживання пророцтв Біблії є наявна в деяких деномінаціях крайнього порядку, але це не повинно бути причиною до цілковитого залишення пророцтв Біблії. Бо з Божою допомогою, з молитвою та зо страхом Гос-

поднім можна мати провід Святого Духа і належний здоровий підхід до цілої правди Божого об’явлення, переданого нам у Біблії. Якщо певна кількість людей давиться яблуком, це не означає, що ніхто в світі не має їсти яблук.

НАДТО СУМНО

Декому вивчати пророцтва Біблії виглядає надто сумно, бо, кажуть вони, — пророчий погляд є дуже пригноблюючий і студії пророцтв провадять до крайнього песимізму. Справді, для людей, що не люблять Господа Ісуса Христа і ненавидять Його Святе Слово, пророчий погляд є дуже пригноблюючий, бо він провіщує вічну загибель. Але правдивий, відроджений від Святого Духа, християнин ніколи не буде песимістично дивитися до другого приходу Христа. Бо для щирих віруючих — це є найбільш радісна та захоплююча вістка, — вістка, що Господь Ісус Христос прийде незабаром забрати Своїх відкуплених до Себе на небо.

Погляньмо щодо цього питання на Христа. Він знав, що Він „гріхи людей понесе на Собі”, — і це, безперечно, для Нього був дуже сумний погляд на недалеку майбутність. Перед Ним були хресні страждання на Голгофській горі та смерть. Але самий початок наведеного вже вірша ніколи не можна назвати песимістичним: „Вдоволеній споглядатиме Він на працю життя Свого... гріхи ж їх понесе на Собі” (Ісаїя 53:11, — Куліш).

Однак, чи людям заважко, небезпечно й надто сумно вивчати пророцтва Біблії, пророче слово буде сповнятися так само докладно, як воно вже сповнялося в минулому, без огляду на те, чи люди його читають, вивчають і розповсюджують. Божого плану, провіщеного так докладно в Біб-

лії, ніхто з людей своїм негативним ставленням або ворожим відношенням змінити не може. Вістка про другий прихід Господа нашого Ісуса Христа є певна, Він прийде незабаром, бо кроки Його вже можна чути.

(Далі буде)

В. Домашовець

ГОЛГОФСЬКИЙ ТРИУМФ

"І, ніши Свого хреста, Він вийшов на місце, Череповищем зване, по-гебрайському Голгофа". — Івана 19:17.

На вершині гори болю — Голгофі піднімався жажливий хрест, на якому був розп'ятий Божий Син. Вмирав Він там Сам, залишений всіма, між небом і землею. Навіть Сам Отець на короткий час залишив Його. Тоді доконалося найжахливіше вбивство в історії людства. Жертва висіла на грубих цвяхах, прибита до хреста. Біль ран, спека, насмішки, глузування, увесь тягар людського гріха, смерть Небесного Посланця — це ціна людського викуплення. Людство поклато свої грішні руки на святого й праведного Божого Сина. Помер Він, щоб дати життя, прийняв кару, яку мав би прийняти кожний грішник. На таку жахливу подію навіть і природа не могла спокійно дивитися, — вкрилась густою темрявою, а земля потряслася від жаху.

Однак, не всі сумували. Коли Христос висів на хресті, сатана

радів, святкував, але він не знав, що в той же час звершався славний план спасіння всього людства. Голгофський хрест — це найбільша трагедія для сатани. Там Христос перемиг його і Своєю смертю подолав смерть і ад.

Голгофа — це найбільша маніфестація безмежної любови Бога до людства, яка пожертвувала своє найцінніше і найлюбіше. Голгофа — це жертівник, на якому Боже Ягня пролило Своєю невинну кров, щоб у ній кожний грішник міг обмити свою душу від гріха. Христів хрест — це інструмент спокою, бож там примирено людину з Богом. По причині гріха була створена вороженча між людиною і Богом, але Христос вчинив примирення, взявши гріхи світу на Себе. Через Голгофу відкрилися двері до неба. Тепер кожна людина має можливість дістатися до неба через ці єдині двері. Голгофа —

місце звершення плану спасіння, місце найбільшого триумфу, найславнішої перемоги.

Ісус Христос на Голгофі дивує й захоплює кожну людину. Та велична любов притягає грішників, які шукають спасіння. Голгофський хрест упокоює горду людину, засоромлює грішника, розбиває камінні серця і приво-

ки вмирають для гріха й воскресают для нового життя з Христом.

На Голгофі відновився зв'язок між Богом і людиною. Там Христос ніби однією рукою доторкався людства, а другою — Бога, реставрувавши в такий спосіб порушене спілкування. На Голгофі була поранена віковична Ske-

дить до покаяння навіть найжорстокіших злочинців. До цього хреста приходять втомлені гріхом люди, а відходять відпочивші й зо спокоєм. У підніжжі Голгофського хреста на коліна падають люди зо всякими ганебними гріхами, вадами, а встають відродженими, отримавши нову мету життя. На Голгофі грішники

ля, з якої потекла жива вода, якою можуть втамувати свою спрагу всі спрагнені душі.

Для людства, яке тисячоліттями блукало в темряві, через Голгофу зарожнів новий ранок вічного й світлого блаженства. Від того дня всі народи світу, всі раси й різні суспільні класи мають повну можливість увійти до

числа Божого вибраного народу. Всі люди, без винятку, мають безпосередній доступ до Бога й можливість до вічного спасіння. Навіть найбільші грішники, неукі і каліки мають той самий привілей, щоб стати дітьми Божими. Тепер через Голгофу навіть і найслабший грішник може мати перемогу над гріхом і над самим сатаною. Спасений кров'ю Ісуса Христа не боїться смерті, бо смерть є переможена смертю Сина Божого. Це все не є фантазією, вигадкою, а справжньою дійсністю. Мільйони людей знайшли справжнє щастя для своїх душ під Голгофським хрестом.

Минає вже близько двох тисяч років від того дня, коли на Голгофським хресті помер Ісус Христос. Багато речей з бігом часу втрачають свою вартість і вплив, але хрест Христів і в наших днях є такий самий ефектний, як і ко-

лись. Він залишиться і на всю вічність найбільшою подією історії всесвіту. Ця подія у душах дітей Божих є завжди свіжою й діючою. Її спомин при Вечері Господній приносить особливі благословення для всіх, хто гідно приймає уділ в цьому святому акті.

У Старому Заповіті Божі мужі із здивуванням та захопленням дивилися пророчим зором на хрест Христів. У Новому ж Заповіті спасені кров'ю Ісуса Христа з не меншим захопленням, благоговінням і вдячністю споглядають на цю славну подію. Наш євангельський поет у натхненні написав:

„Не забуду я того хреста
Все життя до самого кінця;
Як по ньому текла кров свята,
Що дає мені слави вінця.”

І. Ковальчук

Вірую

ПРОВИДІННЯ

Бог, створивши світ, зберігає його. У світовому русі для Бога нема несподіванок. Він передбачає і наперед знає все, що може статися та що відбувається.

Бог вище світу, але Він також у світі. Він не стоїть віддалік від Свого всесвіту і не спостерігає за його рухом так, ніби всесвіт є

машиною. Він скрізь і завжди присутній у всесвіті. Бог у всьому, крізь усе і над усім.

Божий намір містить у собі все майбутнє. Деякі речі Бог тільки допускає. Не вина Бога, що є гріх. Гріх увійшов до світу не за Божим схваленням, а тільки за Його допуском. Та Бог має вла-

ду і над гріхом. Можливість гріха пов'язана з волею розумного створіння. Ця воля і підносить людину над тваринами. Проте та ж воля уможливила і гріховний вибір. Цей гріховний вибір став також причиною прояву Божої любові і благодаті. Це, звичайно, не виправдує гріх, а тільки показує, як Бог обернув його у причину для виявлення безмежного милосердя і любові.

Велика частина труднощів щодо Божої благодаті і людської волі виникає від прийнятого судження про благодать та її вплив на нас. Благодать діє зовні, але вона діє і в нас. Вона діє, ніби була вже в нас, і проявляється через наш розум, сумління і волю. Вона рухає нами без примусу. Вона схиляє нас до дії, щоб догодити Богові. Напі здібності є приймачами благодаті. Благодать можна порівняти з деревним соком, а нашу поведінку з овочем. Овоч виростає зсередини.

Благодать не є чимсь механічним; вона діє особисто. Проповідь, переконання, євангелізація, все це ґрунтується на тому принципі, що благодать не є механічна, а особиста сила. Благодать діє засобами, що впливають на вільний вибір людей: переконанням, доводами, наверненням, пересторогою, напученням і т. д. Все новозаповітне поняття про проповідь випливає з того факту, що благодать є особиста, а не механічна сила. Ідеї, почуття, бажання проповідника пробуджують через Духа Божого у грішника такі ж ідеї, почуття і бажання. Такий порядок дії благо-

даті. Цибулина може мати в собі заховану силу для проросту чудової квітки. Проте до неї повинно ввійти щось іззовні, щоб вона зацвіла, їй ще чогось не вистачає, а саме — сонячного світла та його тепла. Перекладання цибулини з одного кошика до іншого не викличе цвітіння. Так і Дух Божий повинен увійти і змінити серце грішника, перше ніж заховані в ньому можливості можуть бути приведені в дію. Мета Євангелії полягає саме в тому, щоб розвинути в особі грішника моральне і духовне життя. Це може бути виконане, коли одна людина стає певним провідником, з допомогою якого правда, благодать і сила Бога входять до життя другої людини. Це звичайний Божий порядок дії благодаті, хоч бувають і виключні випадки, як це сталося з Савлом Тарсянином та деякими іншими.

Бог створив людину вільною і дав їй повну волю. Бог ніколи не насилує волю людини. У Своїх впливах на людську волю, Бог ніколи її не змушує. Бог бажає, щоб ми добровільно йшли за Ним. Благодать постійно переконує, умовляє і побуджує нас відізнатися на заклик, якою б таємничою не була її дія на наше серце.

Бог створив людину за Своїм образом і за подобою Своєю. Спасіння грішної людини є центральним у Божій дії щодо світу. Якщо ми бажали б зрозуміти Провидіння, то повинні дослідити те, що Бог учинив для спасіння світу.

УНІКАЛЬНІ ЧУДА ІСУСА

4.

З історії, описаної в кн. Вихід 4:1-31, бачимо, що сини ізраїлеві в єгипетській неволі повірили Мойсеєві внаслідок тих кількох надприродних чуд, які були також дуже важливими ознаками для Ізраїля відносно їхнього визволення з єгипетської неволі. „І повірив народ той. І почувли вони, що згадав Господь ізраїлевих синів, і що побачив біду їх, — і вони схилилися, і поклонилися до землі” Господеві (Вих. 4:31).

Але Мойсей був тільки прообразом Великого Визволителя — Господа Ісуса Христа, у першій мірі Визволителем від духовної неволі — гріха та сатани, а потім також і всякої іншої неволі. Тому Господь Ісус Христос уже на початку Свого служіння для ізраїльського народу сказав: „Як знамен тих ти чуд не побачите, — не ввіруєте!” (Ів. 4:48). Євангелії та Дії Апостолів доказують, що загалом ізраїльтяни не ввірували в Месію, бо їхнє зіпсуття, тобто духовна проказа їхнього серця була набагато гірша під час поневолення римлянами, як за часу поневолення фараоном.

Якщо йдеться про зіпсуття, то належить вказати на той дуже важливий факт, що носієм тієї духовної прокази за днів Христа на землі був саме провід ізраїльського народу, який дав себе зарозити грецьким способом ду-

мання — філософією, і широким способом життя за взірцем римлян. З тієї причини набагато численніші й більші ознаки Ісуса Христа не мали на них найменшого впливу, як не мали численні чуда Мойсея також жодного значення для поганина — єгипетського фараона. Але простий народ, який, за словами книжників і фарисеїв, „був проклятий”, бо не знав Писання так, як вони знали, який не був опоганений поганським мисленням і способом життя, масово горнувся до Господа Ісуса Христа. Але за злим прикладом своїх сліпих провідників остаточно не повірив у Христа і не прийняв Його, а погодився дати на розп'яття.

Про що учить нас ця важлива ілюстрація зі Старого Заповіту в порівнянні до Нового Заповіту відносно питання — „Чому чуда були потрібні?” Вона учить нас, безперечно, дуже докладно про те, що чуда, як ознаки з прихованим у них духовним значенням відносно Божого спасіння і відкуплення народу з єгипетської неволі, правили евіденцією для віри в Божественне посланництво Мойсея визволити народ з єгипетської неволі та з фараонського гноблення. Воно посилюється в обличчі дуже трудного становища ізраїльського народу в незвичайно важкій неволі, а зокрема в обличчі цілковитої без-

надійности на будь-яку можливість визволення їх з тієї неволі людською силою або хитруванням. Ізраїльтяни добре розуміли, що коли б сталася будь-яка невдача, їх зробили б ще гіршими невольниками й знущалися б над ними набагато жорстокіше, як перед тим. Отже, потрібно було великої віри в заповнення Мойсея. Самі слова його ніколи не переконали б народ, тому Бог дав йому особливі надприродні чуда-ознаки, щоб вони правили міцною евіденцією для народу й зродили сильну віру в їхніх серцях.

Однак мусимо також ствердити той парадокс, що жодна з тих ознак, і багато інших, які Бог дав можливість учинити Мойсеєві перед фараоном і перед єгипетським поганським народом, який не знав вічно живого і правдивого Бога — Творця світів і Спасителя віруючих у Нього, не мали ні значення, ані сили для послуху Богові, а навпаки, кожне нове чудо, вчинене Мойсеєм, робило фараонове серце запеклішим і твердішим. Тільки дальші дошкульні Божі карі, а в особливій мірі покарання смертю всіх єгипетських первенців, присилували фараона і єгиптян з якнайбільшим поспіхом відпустити ізраїльський народ з Єгипту на волю.

У висліді розважання над тим дивним парадоксом бачимо ясно, що чуда були потрібні, але вони були й непотрібні. Чуда-ознаки були дуже потрібні для вірного Божим заповітам народів. Але для невірних поган вони були

цілком непридатні й не мали для них жодного евіденційного значення. Парадоксальна ілюстрація відносно чуд Мойсеєвих у Єгипті дуже чітко стверджує слова Святого Писання: „А ми прийняли духа не світу, але Духа, що з Бога, щоб знати про речі, від Бога даровані нам, що й говоримо не вивченими словами людської мудрости, але вивченими від Духа Святого, порівнюючи духовне до духовного. А людина тілесна не приймає речей, що від Божого Духа, бо їй це глупота, і вона зрозуміти їх не може, бо вони розуміються тільки духовно” (1 Кор. 2:12-14).

Вернімося тепер до нашого вихідного тексту: „Як Мойсея й пророків не слухають, то коли хто й з мертвих воскресне, — не ймуть віри!” (Лук. 16:31). Цей текст повинен бути цілком зрозумілий тепер, хоч спочатку він не був цілком ясний. Отже, коли в Єгипті ізраїлеві сини послухали Мойсея і повірили йому на підставі евіденцій з ознак. За днів Ісуса Христа на землі в тілі ізраїльтяни не слухали ні Мойсея, ні пророків, ні воскреслих з мертвих, ані не повірили вони Христові. До речі, вони бачили численні чуда-ознаки Саме Того, Хто з неба прийшов — Ісуса Христа, Сина Божого. Однак, у затвердінні й зіпсутті своїх сердець, вони не повірили в Господа Ісуса Христа, а відкинули Його і видали на розп'яття. Христос засвідчив їм про це такими словами: „Я прийшов у ймення Отця, та Мене не приймаєте ви. Коли ж прийде інший у ймення

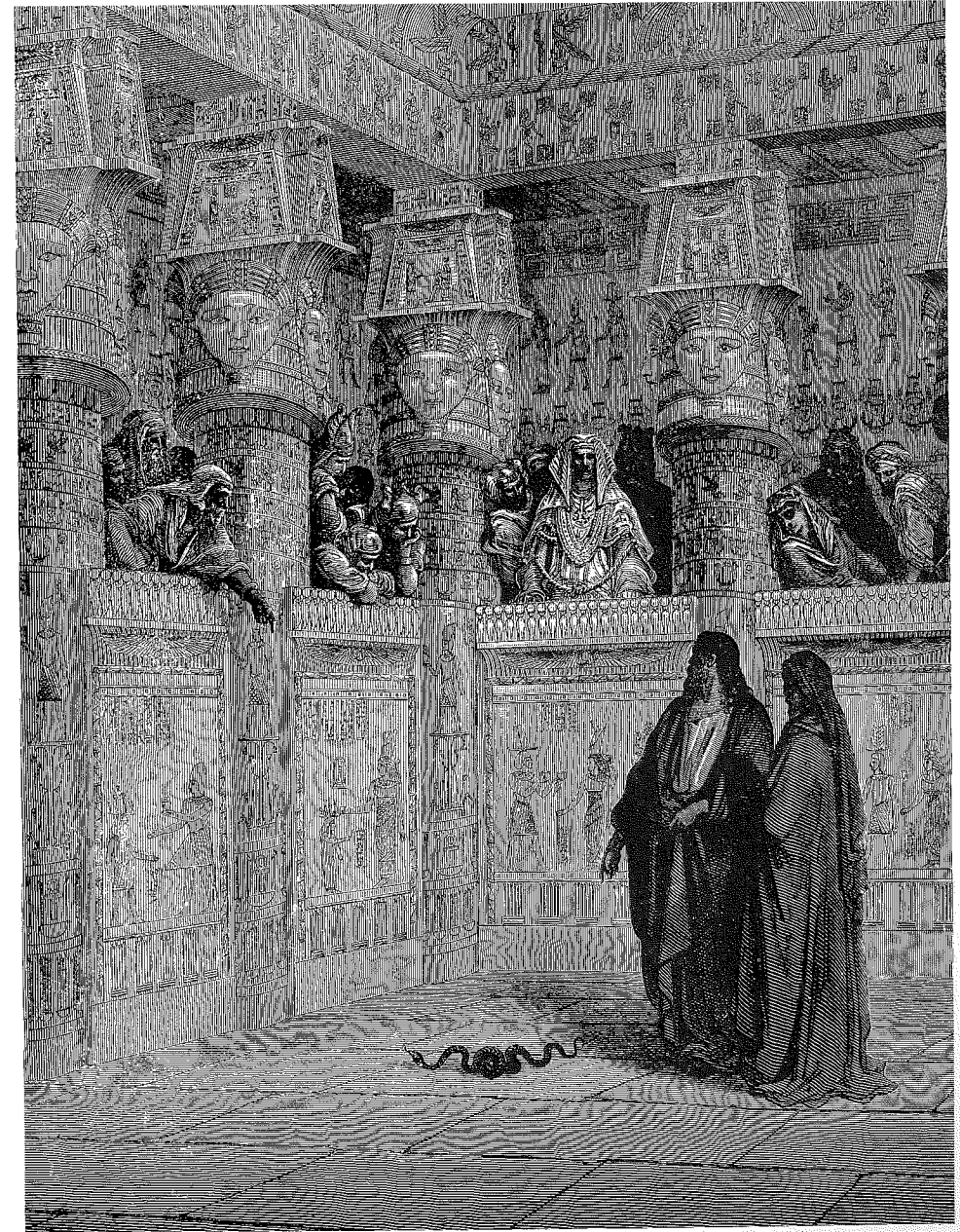

своє, того приймете ви" (Ів. 5: 43). Тут Він говорив про фальшивого месію, який прийде в останніх часах, щоб повести народ до руїни й загибелі, — вони приймуть його за свого спасителя і рятівника, але це буде друга найбільша помилка, яку вчинить ізраїльський народ. Вони вчинять саме те друге лихо, про яке говорить прор. Єремія за словом Господнім: „Здивуйтеся цим, небеса, і затремтять, і злякайтесь над міру, говорить Господь! Бо дві речі лихі Мій народ учинив: покинули Мене, джерело живої води, щоб собі подовбати водозбори, водозбори поламані, що води не тримають" (Єрем. 2:12-13).

Далі Христос сказав юдеям ще й так: „Коли б ви Мойсєєві вірили, то й Мені б ви вірили, бо про Мене писав він. Якщо писанням його ви не вірите, то як віри поймете словам Моїм?" (Ів. 5:46-47). Ці слова викривають в усіх деталях духовний стан ізраїльського народу під час першого приходу Христа на землю та свідчать про те, що Слова Божого — Святого Письма вони не приймали і йому не вірили, а це є жахливий стан серця й душі людей, які не приймають Божого Слова. Вони не можуть вірити в Бога, ані в Його Сина — Господа Ісуса Христа. „Тож віра від слухання, а слухання через Слово Христове" (Римл. 10:17). Іншими словами, якщо хто не приймає всього Писання, всієї Біблії, всього Слова Божого за богонатхненне, — той не може вірити ні в Бога, ні в Господа Ісуса Христа, як в свого особистого Спасителя. Бог

дав нам, людям, дуже важливий і ефективний ключ до дверей Царства Божого — Слово Боже, Святу Біблію. Якщо хто з людей відкидає Боже Слово, він не може бути спасеним і не може ввійти в Боже Царство. Христос проповідував ізраїльському народові так: „Збулися часи, — і Боже Царство наблизилось. Покайтеся і віруйте в Євангелію!" (Мар. 1:15). Царство Боже було так близько біля них, однак вони відкинули Писання Мойсєєві, вони не приймали Писань пророчих і вони відкинули Слова Христові, тому не повірили й загинули. Це саме може статися з вами, якщо ви, любий читачу, нехтуєте словом Божим, Його Святою Книгою — Біблією. Цініть її, любіть її, читайте її, а вона поведе вас до Христа — Спасителя вашої душі.

У Новому Заповіті, а зокрема в Євангеліях, Христові чуда мали подвійний характер. У першій мірі вони були виявом перебування надприродної Істоти — Творця неба і землі, серед зіпсутого гріхом творіння — людей. Тому допомогти нещасному творінню було Божественною необхідністю у виявленні незмірної доброти і величі милосердя. Це навіть не могло бути інакше, бо всюди, де є Бог, там мусить творитися добро, процвітати краса, розвиватися милість. Про Христа Святий Дух засвідчує: „Він є образ невидимого Бога, роджений перш усього творива" (Кол. 1:15). Тому в присутності Христа, Його Божественною силою, творилися надприродні чуда в

Мойсей та Аарон перед фараоном.

цілком нормальний спосіб. Але багато Своїх чуд Христос чинив далеко від людських мас, в укрітті, або на самоті. Дуже часто Він забороняв говорити про Свої чудеса й розповсюджувати про них вістку, бо Він не чинив їх для викликання людського зацікавлення, або жаху, чи здивування. Його чудеса мали найвищу мету: виявити Свою незмірну любов до грішника особистим дотиком Своєї руки. Не раз Він чинив чудеса uzдоровлення на особливе безнастанне благання хворого, часто робив чудо на прохання, але є записані також чудеса, які Він пропонував учинити, щоб допомогти грішній людині позбутися кайданів гріха. Дуже часто разом з uzдоровленням йшло прощення гріхів хворого, що доказує про гріховне походження недуг.

З наведених думок про Христові чудеса бачимо ясно, що вони не були чинені напоказ. Коли фарисейські посланники приходили до Нього й спокушували Його вчинити яке чудо-ознаку, то Він говорив їм, що перелюбному й грішному роду цьому не буде дана інша ознака, крім ознаки пророка. Йони, тобто Він вказував на Свої муки, страждання, смерть, поховання й воскресіння. Тут ми маємо явний натяк, що для невірних світу єдину силу має свідчення про любов Божу, виявлену в Христі Ісусі на Голгофському хресті. Тільки це найбільше чудо, що Творець постраждав заступницькою смертю за Своє творіння грішне й поневолене пристрастя-

ми, може апелювати до невірних світу, інші чудеса не мають значення, ані сили евіденції для викликання віри в Христа.

Особливо сильно відчуваємо з євангельського опису життя Христа на землі те, що Його чудеса не були чинені навіть для спонукання в людей віри в правдивість Його науки, бо правда в Його словах була цілком самоевідентна й не потребувала жодної іншої підпори. Коли взяти до уваги й заналізувати кожне Його речення, кожну Його притчу та кожне Його твердження, — то в них побачимо не лише струнку логіку, але й незаперечну, непохитну правду. Ніхто з найбільших учених на цій землі не міг ще дискредитувати правдивості Христової науки, а навпаки, кожний, хто приглядався до неї уважно й досліджував її, був незвичайно глибоко захоплений її всеохоплюючою небесною премудрістю, бо вона — Божественна наука. Його промови — це виклад абсолютної правди Самим Богом, що в тілі з'явився.

Ані не було метою Христових чуд тільки полегшити людське горе й страждання, яке було наслідком недуги та гріха, бо багато більше недужих позосталося й померло нездоровленими від тих, що були uzдоровлені Христом та Його апостолами. Коли б полегшення людського страждання було метою Христових чуд, то, безперечно, Він знищив би всі недуги на землі й уздоровив би кожного хворого на всьому піднебесі. Христос не прийшов забрати страждання, яке є

наслідком гріха, але Він прийшов знищити гріх і справи диявола, які є причиною людського страждання. Він навіть аж донині не стримує насильства безбожників у їхній брутальності переслідувань віруючих у Бога, ані не визволяє з катівень від руки беззаконників Своїх вірних слуг протягом усіх віків християнства. Він з мовчанням дивиться й дається бачити мученикам за віру в Нього, як це було під час каменування диякона Єрусалимської Церкви Степана. Мільйони віруючих загинули в подібний, а то й гірший спосіб від руки своїх катів, але кров мучеників була насінням християнства і силою для потрясення сумління катів, які в покайній навороті до Христа й часто самі ставали мучениками за любов до Нього. Христос не робить ні такого полегшення, ані звільнення від терпіння і страждань для ні-

кого із Своїх найвірніших слуг, бо Він не учинив тієї вигоди для Себе, коли навіть казали Йому: „Чи Ти не Христос? То спаси Себе й нас!“ (Лук. 23:39). Інші казали: „Він інших спасав, — а Самого Себе не може спасти!“ (Мар. 15:31). Від чого Він мав їх або Себе спасати на хресті? Очевидно, вони хотіли полегшення або звільнення від страждань хресних і від хресної смерті. Але доки не буде з лиця землі забраний гріх і доки людські серця не будуть обмиті від гріха в пресвятій пречистій крові Христа, доти не зникне горе, біль, страждання, муки й терор на землі. Тільки кров невинного й непорочного Агнца Нового Заповіту очищає від усякого гріха й тільки відкуплене Христом людство позбудеться мук, страждань і болю як душевного, так і тілесного.

(Далі буде)

САМОВЛАДАННЯ

Самовладання — це той генерал, який перетворює грубих вояків на дисципліновану армію.

Ми, люди, завжди вчимося. Труднощі, перешкоди, розчарування — це наші вчителі. Бог допускає все це, щоб навчити нас самовладанню.

Людина з великим самовладанням більше робить, ніж говорить. Вона зосереджена на справі, не пишається, не марнословить, не розгублюється.

Самовладання необхідне всім, а зокрема християнам, тому що без зосередження думки на головній меті життя неможливо жити переможним життям.

АТЕІЗМ БЕЗ МАСКИ

XIV.

Герої віри

„Якби я мав сотні уст і залізні груди, то й тоді не міг би перечислити всі види мук, що їх прийшлося пережити віруючим”, — писав Лукій Лактанцій, самовидець жорстокого переслідування християн за часу деспотичного римського імператора Діоклетіана (284 - 305).

І нема на землі такої міри ні ваги, щоб можна було зміряти і зважити всі страждання та муки, що їх спричиняють віруючим у Бога атеїстичні тирані нашого освіченого віку.

Та Церква ранніх віків, зміцнена силою Духа Святого, героїчно витримала жорстокий напад і врочисто понесла правду Царства Божого по цілому світу. Так само Церква нашого часу не капітулювала перед атеїстичною тиранією, встояла на Христовій основі і, чи то високим християнським життям, чи то мученичою смертю, дала світові самовідданих Богові героїв, які прославили дорогу віри.

Якщо різні сталінські соратники, опинившись у катівнях органів безпеки, падали в порох, клялися у своєму вірнопідданстві „вождю” і партії, слізно благаючи пощади, готові були цілувати жорстоку руку ката, що нещадно душила їх; якщо численні вчені, письменники, поети, мистці творили гучну хвальбу і догоджали режимові, продавши честь і ду-

шу за сочевичну юшку; якщо злякана країна втратила голос і заніміла перед урядовим терором; якщо номінальна частина християн голосно чи тихо вирікала свої традиційно прийнятої релігії, то серед цієї масової епідемії втрати розуму повторилась історія трьох юнаків з книги пророка Даниїла: світ побачив знову героїв віри!

Ми говоримо „героїв”, бо їм запропонований був вибір: зостатися на волі ціною зради своїх релігійних переконань, чи піти тернистою дорогою страждань. І вони не захиталися вибрати дорогу страждань! Перед ними зоріли Господні слова: „Будь вірний до смерти, і Я тобі дам вінця життя!” (Об'яв. 2:10).

Нам би хотілося згадати з найсердечнішою ніжністю про кожну жертву з кожного віровизнання, що пішла добровільно на великий жертвник. Проте наші умови дозволяють нам піти слідами трьох найчисельніших християнських віровизнань, при цьому за порядком їхнього історичного становища.

Православна Церква. — Оскільки з приходом революції Російська Православна Церква складала собою організаційно і матеріально потужну силу, то їй випало прийняти перший удар.

Зачинщики революції знали, якими методами вони послуговувались для здобуття собі влади

та яку це створило про них думку в народі, тому недовіряли навіть власній тіні. Закріплення своїх позицій вони бачили в обезсиленні існуючих прав та авторитетів.

Під виглядом жесту справедливості, спрямованому в сторону селян, 26 жовтня 1917 року уряд видав „Декрет про землю”, за яким вся земля, в тому числі 2 611 000 десятин приналежних Православній Церкві, оголошувалася всенародною власністю. Відолашні селяни не припускали того, що за цю ласку через декілька років змушені будуть розплачуватися колгоспною неволею, а багато з них і власним життям.

Декретами „Про громадські шлюби, про дітей і провадження книг актів стану” від 18 грудня 1917 року та „Про розірвання шлюбу” від 19 грудня 1917 року позбавлено Православну Церкву її важливої громадської ролі, зведеної до кінця 23 січня 1918 року декретом „Про відділення Церкви від держави і школи від Церкви”.

Справа віри чи невірства ставала ніби особистою справою

кожного громадянина, чого в дійсності атеїстичний уряд ніколи не дотримував. Адже всі антирелігійні організації та вся антирелігійна машина фінансуються з фондів державного бюджету, тоді як вся матеріальна частина Церкви перейшла виключно на добровільні пожертви. Адже антирелігійна пропаганда отримала повну свободу дії, за нею сила уряду, тоді як Церкву позбавили права на голос, храми руйнували чи пустошили, а її служіння обмежили формальним функціонуванням.

Під час такої повсюдної розрухи і розбурхання пристрастей відбувся Помісний собор Російської Православної Церкви. Собор відновив ліквідований Петром I патріархат і вибрав патріархом Тихона.

Нововибраний патріарх, усвідомлюючи навісну над Церквою і країною небезпеку, намагається промовити до розуму і серця народу, закликати до опам'ятання тих, що вийшли з-під контролю людяности, та внести порядок до повсюдного хаосу. Його Послання від 19 січня 1918 року апелює і грізне.

Послання Святішого Патріарха Тихона про відлучення більшовиків

Смирений Тихон, Божою милістю Патріарх Московський і всієї Росії, улюбленим в Господі архіпастирям, пастирям та всім вірним дітям Православної Церкви Російської.

„Щоб від злого сучасного віку нас визволити.” Гал. 1:4.

Важкий час переживає нині свята Православна Церква Христова в російській землі: гоніння підійняли на правду Христову явні і таємні вороги цієї правди і прагнуть того, щоб знищити діло Хри-

стове і замість любови християнської скрізь сіяти насіння злоби, ненависти та братовбивчої війни.

Забуті і потоптані заповіді Христові про любов до ближніх: щоденно до нас доходять відомості про жажливі і звірські убивства ні в чому невинних і навіть хворих людей, винних тільки хіба в тому, що чесно виконали свій обов'язок перед батьківщиною, що всі сили свої покладали на служіння добру народному.

І все це доконується не тільки під прикриттям нічної темряви, але явно при денному світлі, з нечуваною досі брутальністю і нещадною жорстокістю, без усякого суду та з потоптанням усякого права і законности, доконується в наші дні в усіх майже містах і селах нашої батьківщини: і в столицях і на далеких окраїнах (у Петрограді, Москві, Іркутську, Севастополі та ін.).

Усе це переповнює серце наше глибоко тяжкою скорботою і спонукає нас звернутися до таких недолюдків роду людського з грізним словом докору по заповіді св. апостола: „А тих, що грішать, картай перед усіма, щоб і інші страх мали” (1 Тим. 5:20).

Опам'ятайтеся, безумці, припиніть ваші криваві розправи. Адже те, що чините ви, не тільки жорстоке діло: це справді діло сатанинське, за яке підлягаєте ви вогневі геєнному в житті майбутньому — загробному та страшному прокляттю нащадків у житті теперішньому — земному.

Владою, даною нам від Бога, забороняємо вам приступати до тайн Христових, анафематствуємо вас, якщо ви тільки носите ще імена християнські і хоча через народження своє належите до Церкви Православної.

Заклинаємо і всіх вас, вірних дітей Православної Церкви Христової, не входити з такими недолюдками роду людського у жодні стосунки: „Тож вилучіть лукавого з-поміж себе самих!” (1 Кор. 5:13).

Гоніння жорстоке підійнято і на святу Церкву Христову: благодатні таїнства, освячуючі народження на світ людини чи благословляючі подружній союз родини християнської, відкрито оголошуються зайвими, лишніми; святі храми віддаються на знищення чи то через розстрілювання з гармат смертоносних (святі собори Кремля Московського) чи то пограбування і блюзнірську зневагу (часовня Спасителя в Петрограді); шановані віруючим народом обителі святі (як Олександр-Невська і Почаївська Лавра) загарбуються безбожними володарями темряви віку цього та оголошуються якоюсь ніби народною власністю; школи, утримувані на засоби Церкви Православної, в яких підготовлялися пастирі Церкви та вчителі віри, вважаються зайвими і перетворюються на школи безвір'я чи навіть просто в розсадники розпусти.

Майно монастирів і церков православних відбирається під приводом, що це народна власність, однак без усякого права і навіть

без бажання рахуватися з законною волею самого народу... І, накінець, влада, яка обіцяла встановити на Русі право і правду, забезпечити свободу і порядок, виявляє скрізь найрозгнужданіше свавілля та цілковите насильство над всіма, а зокрема над святою Церквою Православною. Де ж межі цих знущань над Церквою Христовою? Як і чим можна зупинити цей наступ на неї ворогів лютих? Кличемо всіх вас, віруючих і вірних дітей Церкви: станьте на захист зневаженої та гнобленої нині святої матері вашої.

Вороги Церкви захоплюють владу над нею та її власністю силою смертоносною зброї, а ви протистаньте їм силою віри вашої, вашого могутнього всенародного плачу, який зупинить безумців і покаже їм, що не мають вони права називати себе захисниками народного добра, будівниками нового життя за велінням народного розуму, бо чинять навіть просто проти сумління народного. А якщо треба буде постраждати за діло Христове, закликаємо вас, улюблені діти Церкви, закликаємо вас на ці страждання разом із собою словами святого апостола: „Хто нас розлучить від любови Христової? Чи недоля, чи утиск, чи переслідування, чи голод, чи нагота, чи небезпека, чи меч?” (Римл. 8:35).

А ви, браття архіпастирі і пастирі, не гаючи ні однієї години у вашій духовній праці, з полум'яною горливістю закликайте дітей ваших на захист потоптуваних прав Церкви Православної, негайно влаштовуйте духовні союзи, закликайте не примусово, а з доброї волі ставати в ряди духовних борців, які сили зовнішній протиставлять силу свого святого запалу, і ми міцно сподіємося, що вороги Церкви будуть посоромлені і розсипляться силою хреста Христового, бо непорушна обітниця Самого Божественного Хрестоносця: „побудую Я Церкву Свою, — і сили адові не переможуть її” (Матв. 16:18).

Тихон, Патріарх Московський і всієї Росії.
Січня 19 дня 1918 року.

Непевний ще себе уряд боявся відкритої конфронтації з Церквою і вичікував на відповідну нагоду для наступного удару.

Голод на Поволжі вирішено було використати причиною, щоб достатися до церковної скарбниці, та одночасно популяризувати себе добрими опікунами. Хоч 19 лютого 1922 року патріарх видав послання, щоб дозволити парафіяльним радам жертвувати речі, що не мають богослужбового значення, у фонд голодуючих,

проте 26 лютого 1922 року виходить декрет ВЦВК: забрати із храмів усі коштовності для допомоги голодуючим. Розпочалась насильна конфіскація, а з нею спротив та зударі. Тут вже знайшлася, так би мовити, законна підстава для розправи з церковниками.

Від 26 квітня до 7 травня відбувся Московський церковний процес, на якому із сімнадцяти підсудних — одинадцятьом винесено смертний вирок. А ще че-

рез тиждень усунено та арештовано патріарха.

Тоді від 9 червня до 5 липня 1922 року Петроградський Церковний процес. Десятьох засуджено на смерть, з яких шестеро помилувано, а четверо, між ними митрополита Веніаміна, розстріляно.

Сигнал дано: можна не тільки конфіскувати і грабувати церковне майно, а й чинити суд та розправу з церковними провідниками...

Для Церкви, що призвичаїлася жити безтурботно під державним захистом, що займала авторитетне становище в країні, настали бурхливі часи спокуси, очищення та переоцінки вартостей. Треба було дивитися на безрадїсну дійсність, як не якісь там чужинці, а власні сини повстали проти своєї матері. Треба було усвідомити наслідки всієї системи духовного виховання. А наслідки ці неймовірно трагічні.

Як доповідав у 1966 році у видавництві Великої Радянської Енциклопедії замісник Голови Ради по справах релігій при Раді Міністрів СРСР В. Г. Фуров, загальна кількість православних церков за роки радянської влади зменшилася вдесьтеро: із бувших 77 676 — залишилося 7 500. З них, за поясненням доповідача, „більше тисячі тільки числяться, але не функціонують”. З усього числа священників тепер служать тільки 5 900.

Згадав Фуров про антирелігійні „успіхи” і між іншими визнаннями.

Із 1 500 старообрядницьких

церков дореволюційного часу — залишилося 300.

Із 4 200 католицьких храмів, що були в Прибалтиці перед приєднанням її до СРСР, — збереглося 1 000.

Із 5 000 єврейських синагог — залишилося 200. Зареєстрованих тільки 92. Рабїнів — 50.

Із 24 000 мечетей — залишилося 1 000. Зареєстрованих тільки 300.

Із 4 000 інших теперішніх церковних об'єднань — 1 200 існують нелегально.

У СРСР є 48 релігій і релігійних течій. 16 000 громад усіх культів. І тут же Фуров пояснює: „у пресі ж ми називаємо цифру 20 000 — аби антирадянчики не кричали, що „віру винищують”. За його ж відомостями, „дорослих віруючих серед міського населення — 10-15%, серед сільського — 20-25%.”

Що доповідач не відважився голосно визнати, це ті методи, що застосовувалися для досягнення такого різкого скорочення релігійної діяльності.

За перші тринадцять років революції, як подають джерела 1931 року, на всю чисельність церковних служителів зреклися свого сану лише 4 973 особи. Що ж тоді сталося з іншими, які не зреклися?

Віце-президент Джорджаунського університету в Америці, Едмонд Уолш, після відвідин Радянського Союзу в 1930 році, повідомив пресу:

Архієпископа Пермського поховали живим, після того, як йому викололи очі; Білгородського єпископа кинули до ями з нега-

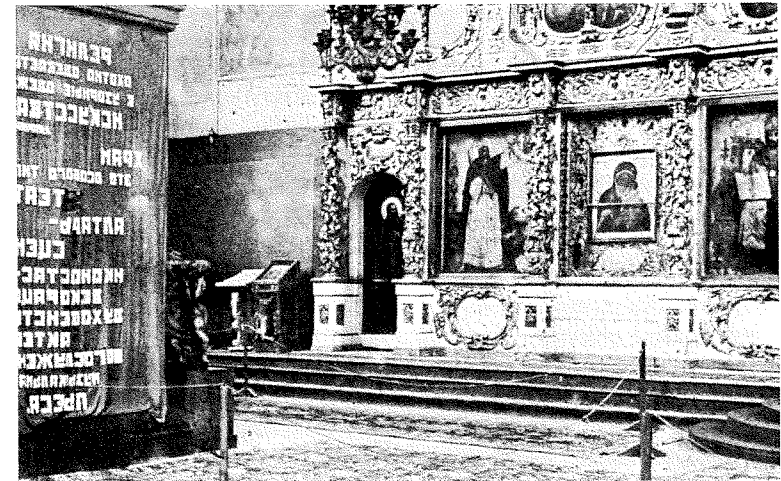
шеним вапном; архієпископа Вороніжського повісили в церкві, а 160 священників з його єпархії розстріляли; архієпископа Феодана зіпхнули під лід. В Чердині одного священника поливали холодною водою на морозі, аж він перетворився на льодову статую. У Полтаві і Кременчузі священників посадили на кола... Інших вивезли на заслання, звідки вони ніколи не вернулися на рід-

сьози. Підходжу і бачу — він плаче.

— Що з Вами, Владико? — питаю.

— Так, нічого, втомився трохи... та ось ноги болять (він кульгав від ревматизму). Вони не вірять; кажуть, що я симулюю, і лають брудними словами... Терпіти заповів нам Ісус Христос...”

І терпіли. До смерти терпіли. А урядова пропаганда солодко

Церква перетворена в музей.

ні місця, інших на безіменні цвинтарі.

Один із соловецьких в'язнів оповів такий випадок:

„Ми носили обалоли і дошки... Дивлюсь — біля Кремлівських воріт на камені сидить архієпископ Ювеналій. Дошки, що він ніс, лежать біля його ніг. При моєму наближенні, він став швидко витирати хустинкою

оспівувала на цілий світ найкращу соціалістичну свободу.

Пертурбації релігійного життя в Україні переживаються подвійно.

З закінченням історії Російської імперії в 1917 році, Україна живе змаганнями за свою самостійність. Ті ж прагнення охопили і церковне життя. Між православною частиною населення на-

зріла вимога про повну самостійність (автокефалію) Церкви та перехід Богослуження на рідну українську мову.

1-го січня 1919 року уряд проголосив незалежність Української Православної Церкви. Та тут відразу виник внутрішньоцерковний конфлікт. Коли священники почали звершати Богослуження українською мовою (від травня 1919 року), київський єпископ Назарій їм це заборонив. Тоді було створено Всеукраїнську Церковну Раду і 5 травня 1920 року проголошено незалежність від російського патріархату та встановлення Української Автокефальної Православної Церкви. Російський патріархат відповів на це в лютому 1921 року викляттям усіх, що належали до УАПЦ. Ніхто з російських єпископів не хотів висвячувати українських єпископів для УАПЦ.

Між іншим, дехто ще й досі, за засвоєним звичаєм, вважає єдністю Церкви своє над нею зверхництво. Думку ж про рівність і самостійність оголошує розділенням.

Тоді на так званому соборі, що зібрався 21 жовтня 1921 року, покладанням рук священників і мирян поставлено митрополитом Києва та України Василя Липківського.

За діяльним і відважним митрополитом пильно стежили органи безпеки, і під сильним тиском змусили його до резигнації зі свого становища в жовтні 1927 року. У 1929 році його ув'язнили, і дальші сліди, як і багатьою інших мучеників, загублюються.

Тоді „Всеукраїнський собор”, зібраний у дні 29-30 січня 1930 року, прийняв рішення про припинення діяльності Української Автокефальної Православної Церкви. Що така самоліквідація не впливала з добровільних бажань, пригадаємо, що в 1928-1931 роках органи безпеки розстріляли або замучили в концетраційних таборах 34 єпископи, понад 2 000 священників і діячів цієї Церкви, та зруйнували до 80 відсотків церков.

У листі до Генерального секретаря Всесвітнього Союзу Церков від 27. 7. 1976 року молодий Олександр Огородніков пише, що коли його арештувала міліція за релігійні переконання, то один з працівників міліції йому дослівно заявив: „Усіх попів розстріляли в 20-х роках, церкви позакривали, звідкіля ж ви, гниди, вилізли? — Вам також туди дорога...”

Натомість в інтерв'ю, даному керівником справами Московської Патріархії, митрополитом Таллінським та Естонським Олексієм кореспонденту Всесоюзного радіо, на питання про те, як ставиться митрополит до того, що „на Заході пишуть про переслідування за віру в СРСР”, інтерв'ююваний відповів:

„...Подібні твердження не відповідають дійсності. Закони нашої країни забороняють переслідування громадян за релігійні переконання і притягають до відповідальності за образу релігійних почуттів. Виключається дискримінація віруючих громадян при прийнятті на працю, в учбові

заклади, а також у члени будь-якої громадської організації. Отже, віруючі люди всіх релігій, як і священослужителі, є повноправними громадянами Радянської держави і приймають уділ в громадському житті країни на загальних основах. Бували випадки, коли віруючі чи окремі духовні керівники притягалися до відповідальності за систематичне порушення державних законів про релігійні культу чи за підбурювання до їх невиконання. Можливо, подібні випадки сприймаються на Заході як переслідування за віру?..” („Журнал Московської Патріархії”, № 5, 1977 р.).

31 серпня 1977 року патріарх Пімен отримав від уряду нагороду — орден Трудового Червоного Прапора, а 27 вересня того ж року на засіданні Радянського комітету захисту миру в Ленінграді спокійно бриніла його пастирська промова:

„Дорогі співробітники на миротворчому полі діяльності! Сьогодні ми зібралися з піднесеними почуттями у місті-герої Ленінграді, справедливо названому колискою Великої жовтневої соціалістичної революції. Велика ця революція принесла гнобленій більшості людства надію на звільнення від експлуатації, від колоніалізму і расизму, від політичного, соціального і культурного гніту. Велика революція в Росії вселила гнобленим масам не тільки надію, але й показала їм дорогу, якою вони могли досягнути заповітної мети — визволення. Ленінський Декрет про

мир проголосив велику програму встановлення справедливого демократичного загального миру. Звідси виправдано твердження, що соціалізм і визволення людини, соціалізм і мир — поняття невіддільні одне від одного. Тому 60-річчя Великої жовтневої революції є святом усього прогресивного людства, святом миротворців усього світу!..”

На такому загальному тлі теперішні керівники Московської Патріархії та сам патріарх, безперечно, не з тими, хто йде хресною дорогою. Офіційна Російська Православна Церква не чує крику християнського і громадського сумління, не вийшла на захист розшарпуваної лютьми напасниками пастви, не бачить крові безвинних мучеників. Зі страху чи вигоди, залобливо виливає свої низькопоклонницькі почуття перед тими, хто над нею знущується та шукає її загибелі.

Саме на такому загальному тлі світова церковна громадськість побачила й оцінила тих, хто не дозволяє собі ділити своє сумління і правду між Богом та відступництвом.

Імена священників Дмитра Дудко, Василя Романюка, Глеба Якуніна, церковного письменника А. Левітина (Краснова), засновника соціал-християнського руху І. Огурцова та інших свідомих християн облетіли цілий світ. Непохитне відстоювання християнських принципів здивувало і захопило тією силою, що спроможна порушувати гори і в наші дні.

У відміну від політичних декларацій патріарха Пімена, священник Д. Дудко знає суть свого покликання:

„Моє серце вразилося стражданнями народними і тому я забув за своє добро та добро своєї родини. Я вирішив — що б там не сталося, але принесу свою маленьку лепту до скарбниці спасіння людського, і з цією лептою я і прийду до Бога: ось, Господи, все, що зміг. А вони нехай знову ув'язнюють, нехай влаштовують аварії, нехай розстрілюють — буду знати, за що знову страждати...”

Його духовні бесіди здобули популярність в народі, але і викликали ворожі напади. „Причини цих переслідувань, — пишуть його парафіяни, — відомі: чистість полум'яного служіння, вірність Слову Правди, любов до своєї змученої країни і людей”.

Подібно і священник В. Романюк із села Космач, на Гуцульщині, не міг пройти байдуже мимо людського горя і виступив в обороні В. Мороза та віруючих у СРСР. За це у 1972 році отримав 10 років позбавлення волі і 5 років заслання. У довгому зверненні до редакції газети „Осерваторе Романо” у Ватикані він пише:

„...Радянська пропаганда твердить, що в нашій країні Церква вільна і що її, нібито, ніхто ні в чому не утискує. Це неправда!..

Боротьба проти релігії в кожній радянській республіці має свої специфічні особливості, в деяких з них приймає особливо гострі форми. В Україні, наприклад, використовується проти ре-

лігії українофобство. Оскільки в Україні відсоток віруючих більший, ніж у Росії, то тут застосовують проти Церкви найнижчі методи боротьби”...

Лист закінчується слідуючим попередженням:

„Світовій громадськості повинно бути відомо, що уряд нашої країни загруз у болоті більшовицької ідеології і тиранії і всього нового боїться. Це люди вчорашнього дня, вони все ще намагаються всі проблеми розв'язувати застосуванням дикої сили”.

Священик Г. Якунін — один із членів Християнського комітету захисту прав віруючих у СРСР. Його підпис стоїть під багатьма зверненнями, де є потреба заступитися за покривджених. Його підпис і Регельсона на документі „На смерть Богатирьова”, як прилюдне затаврування злочину:

„...Послухайте, убивці! Час великого страху минув. Нас усіх ви можете бити, ламати руки і ноги, проламувати голови, але нашу свободу, нашого духа вам не зігнути, не проламати, не вбити, як сказано в Євангелії: „Не лякайтеся тих, хто тіло вбиває, а душі вбити не може.”

Перед нами ще інші документи, підписані окремими особами і цілими групами:

„Звернення до світової громадськості і до всіх отців християнських Церков та християн світу”;

„Звернення до XXV з'їзду КПРС групи християн Російської Православної Церкви”;

„Звернення 49-ти радянських громадян до Голови Ради Міні-

стрів СРСР тов. Косигіна А. Н.”; „Відкритий лист Олександра Огороднікова до редакції „Літературної газети”;

„Звернення друзів і членів християнського семінара до Генерального Секретаря Всесвітньої Ради Церков”...

Їх багато. У них те саме шукання правди, права та захисту. А це доводить, що беззмістовність і темрява атеїзму стають зрозумілішими, що йде процес духовного очищення.

(Далі буде)

І. Беркута

МОЄМУ НАРОДОВІ

Народе рідний, степова стихія,
Безжитрісна, довірлива душа!
Чому тебе, святого гречкосія,
Так часто Божа ласка полиша?

Погасла Січ, як вогнище в негоду.
І не воскресла в полум'ї новім.
Понад усе шануючи свободу,
Ти опинився в рабстві віковім.

Та є твоєї долі власний човник,
Що напрямку ніколи не ламав:
Пишайся тим, що ти не завойовник —
В неволі ще нікого не тримав.

Землі чужої не топтавши зроду,
Свою стеріг із косами в руках.
Пишайся тим, мій праведний народе,
Бо ти найвищий подвиг у віках!

Не той злодав, хто вилив більше крові
Чи напустив на душі тиману —
Твоя могутність у твоїй любові
До колосків на рідному лану.

Нові століття в тебе є по праву:
Ти світ навчиш і сіяти й косить,
Бо та любов тобі дарує славу,
Яка живих і мертвих воскресить.

І людство, переймаючи науку,
Збагне, чому в тернах твоє чоло:
Ти є Месія, котрий терпить муку
За гріх сусідський, за криваве зло.

Микола Руденко

СТВОРЕННЯ СВІТУ

(Продовження)

Отже, слово “небеса” має в Біблії обширне значення, пристосоване не до модерної наукової термінології, але до загальної людського розуміння всього, що вгорі. Тому, коли ми читаємо, що Бог створив “небеса”, то мусимо розуміти, що Він створив небо як духовну сферу — надприродне перебування духовних істот, небо — як увесь матеріальний Всесвіт з його галактиками та зорями, і небо — як атмосферу, яка оточує всю землю. Далі, мусимо пам'ятати, що біблійне твердження має свою важливість головним чином у підкресленні Божого творчого акту в постанні “небес”, бо все видиме й невидиме Бог створив Своєю силою та премудрістю Своєю.

У початковому реченні Біблії з особливою прецизійністю на першому місці в послідовності діяльності Божої творчості є поставлені “небеса”. “На початку Бог створив небеса та землю”. Це прадавнє біблійне твердження є у повній згідності з наймодернішим науковим дослідженням та з філософським міркуванням щодо початку світу.

За науковими даними, перше існував Усесвіт, а потім постала земля. Хоч наукова й філософська логічна послідовність вимагає такого однозгідного з Біблією порядку, що перше був початок Всесвіту з його галактиками та зорями, а вже пізніше постала Земля, то все-таки докладного порядку процесів творення світів, а навіть постання Сонячної системи з її планетою — Землею, ніхто ще не збагнув ані не доказав науковим методом. З того огляду є дуже багато

різних суперечних наукових і філософських теорій про постання Всесвіту, Галактики, Сонячної системи та Землі з Місяцем.

Безбожники, в свою чергу, протягом усіх віків, а зокрема в останні часи, стараються посилено науку про дослідження природи Всесвіту протиставити науці Біблії й доказувати незгідність науки з Біблією, заганяючи між них штучний клин суперечності.

У цьому зловмисному перекручуванні признався один дешевенький радянський пропагандист проти релігії такими словами: “Проте наукові пізнання автоматично не формують правильних атеїстичних переконань. Для цього необхідне діалектико-матеріалістичне осмислення і класово-партійна оцінка результатів практичного їх застосування, активна участь у здійсненні планів побудови нового суспільства, глибока ідейна переконаність” (В. М. Кравець: “Наукова неспроможність...”). Тут він дуже акуратно пояснює, що наука не може прислуговувати автоматично атеїстичним переконанням, її найперше потрібно добре перекрутити діалектико-матеріалістичним осмисленням за класово-партійною оцінкою. Тільки тоді наука може бути служницею атеїстам. Але й таке твердження його цілком непрактичне, бо відомо, що найефективнішим гальмом у ширенні Христової Євангелії не є перекручена атеїстами наука в пристосованні до досягнення безбожницької мети — знищення релігії з лиця землі, але ним є брутально-кривавий терор над віруючими в Бога, ним є немилосердне замикання віруючих

на багато років у концтаборах важкого режиму з мінімальними спроможностями на фізичне витримання, а також ним є безправне психіатричне експериментування наркотиками й операціями мозку в модерних радянських божевільнях. Остаточо, цей же пропагандист здемаксував “науковий атеїзм” одним розчерком пера: “Комуністичний світогляд і релігія — протилежності, що виключають одна одну”. Отже, в своїй сутності не наука й релігія суперечні, але комуністичний світогляд і релігія — протилежні. Тому потрібно завжди так справу ставити, а не дурити людей, немовби наука є проти релігії.

Отже, безбожники двадцятого віку не тільки дешево й безпринципно хитрують у цьому відношенні, а виявляють також наочне насильство над науковими доводами, щоб у перекоханій формі протиставити її до біблійних тверджень. Щоб учинити це насильство, вони викривляють науку філософією вульгарного матеріалізму на свій лад, а в додатку виривають біблійні твердження з контексту, аби тільки досягнути вигаданої суперечності й обманути малосвідомих людей неправдою.

Справді, кожне нове наукове відкриття зближує наукові поняття до біблійних тверджень. До цього потрібно додати, що після довгої дороги наукового дослідження й остаточного вивчення даних в усіх деталях про Всесвіт і про землю, наука не зможе нічого іншого сказати від того, що вже давно стверджено в Біблії. Чому можна про це з такою сміливістю засвідчити? Дуже просто, ця правда виникає з того безперечного факту, що Бог створив Усесвіт. Як Творець небес і землі, Він знає про все і Він об'явив нам про Свої творчі діла в Біблії — в Спеціальному Об'явленні Божім. Вчений, дослідник природи Всесві-

ту, не може правдиво дослідити чогось іншого від того, що фактично Бог учинив, про що Він докладно знає і що Він нам усім об'явив. Отже, коли дослідник науковими методами вивідає все детально аж до самого кінця і буде мати цілісну картину постання і структури Всесвіту та землі, він, без найменшого сумніву, мусить засвідчити про все дослівно так само, як про це вже давно сказав нам наш Бог — Творець неба і землі.

Наука ще не прийшла до кінця свого досліджування. Ще є багато більше до досліджування, як уже досліджено. Наразі в науці є ще багато здогадних гіпотез, які мають бути potwierdжені даними з наукового досліджування й зондування незнаного. Правда про кожну річ або справу є тільки одна. Тому тільки одна з усіх здогадних теорій про постання і структуру Всесвіту може бути остаточо potwierdжена науковим методом — даними з досліджування, всі ж інші теорії будуть відкинені, як неправдиві теорії. Тільки ця, остаточо стверджена теорія, буде в усьому подібна до біблійних тверджень про створення Всесвіту та про його побудову. Тоді виявиться абсолютно повна однозгідність між Біблією і наукою. Однак, пам'ятаймо цей дуже важливий факт, що й тепер загальна лінія наукового розуміння створення Всесвіту та його структури не перечить Біблії, а potwierджує потребу Творця й творчого акту Премудрого й Всесильного Бога.

Для нас, віруючих у Бога, саме найважливіше тепер є те, що без огляду на різновиди творчих процесів, які відбувалися під час постання землі, факт зостається той самий незмінний, що в жодному разі сама вона не могла створитися. Хтось Всесильний і Премудрий розгорнув Свій предвічний план і потужністю Свого слова створив і сформував

землю. Тому-то також мужі Божі, за натхненням Святого Духа, стверджують у Біблії про Бога по відношенню до створення землі такими словами: “Колись землю Ти був заклав!” (Псал. 102: 25).

Ті слова Слова Божого запрошують нас на хвилинку поглянути на нашу землю, як на доконаний факт Божої творчості. В них говориться про закладення чи заснування землі. Що представляє собою земля? На чому вона основана? Що таке є наша земля, що для неї присвячується так багато уваги в Біблії та в науці?

Щоб належно зрозуміти важливість землі для нас, мусимо пригадати собі те, що вона є човном нашого спільного подорожування в міжзоряному морі Всесвіту дивовижною, невидною, але докладно означеною дорогою малої орбіти, яка є частиною щораз-то більших орбіт. До неї ми є прив'язані якоюсь потужною силою, яка діє в усьому Всесвіті. Далі, мусимо поглянути на її положення у Всесвіті. Коли б хтось запитався: “Де у Всесвіті знаходиться земля?” — то належало б пригадати оповідання про дотепного козака, який стояв перед турецьким султаном і на питання — “Де є середина світу?” — витягнув свого меча, встромив його перед собою в землю і сказав: “Ось, тут!” Він дав правдиву відповідь без знання теорії відносності, бо в кожну сторону світу, в яку хто не пішов би, до другого кінця землі була б така сама довга дорога. Так же само є з положенням землі у Всесвіті. В яку сторону Всесвіту астрономи своїм витонченим до прецизійности приладям не поглянуть — усюди на тій самій відстані вони бачать незлічиму кількість галактик — велетенські відокремлені від себе острови зір. Деякі з них є так далеко, що видніють лише їхні надпотужно світ-

ні ядра. Їх називають квазарами. Деякі з них занотовано на відстані 9—13 мільярдів світлових років, тобто на відстані, з якої світло потребує летіти до нас протягом тринадцяти мільярдів років по 300000 кілометрів на секунду. (Один світловий рік — астрономічна одиниця відстані, дорівнює $9,46 \times 10^{12}$ кілометрів).

У цілому Всесвіті астрономи нараховують біля 50 більйонів (50×10^{12}) галактик, а припускають, що їх повинно бути в десять разів більше. Наша Галактика, якої частиною є наша Сонячна система, величиною 100000 світлових років у діаметрі, а 1500 св. років grubизною, нараховує біля 200 мільярдів зір, подібних до нашого Сонця. Маса Сонця є у п'ять мільярдів разів менша від маси Галактики. А маса Землі є тільки одною тристатридцятьтисячною частиною маси Сонця. А що тоді є людина в порівнянні до гігантського Всесвіту?

Тільки модерний астроном може збагнути велич захвату псалмиста і глибину правди про Бога, висловлену на сторінках Біблії: “Коли бачу Твої небеса, діло пальців Твоїх, місяць і зорі, що Ти встановив, то що є людина, що Ти пам'ятаєш про неї, і син людський, про якого Ти згадуєш?” (Псал.8:3-4). А астрономи засвідчують, що вони не проникнули ще до краю Всесвіту. Яка ж тоді справді є малесенька Земля в порівнянні до неосяжного Всесвіту!

Проте вона займає незвичайно важливе місце в Божому плані і звертає на себе особливу увагу Творця в Його Святім Слові, в Біблії: “На початку створив Бог несеба та землю”. І в цьому великому, таємничому, незбагненному Всесвіті, в самій його середині Бог “землю заклав”. Земля була особливим осередком творчої уваги Бога. У Його премудрому плані була спеціальна мета для землі, тому Він в особливий спосіб подбав про

її місце, величину, умови, красу, основу й про доцільність усього створеного на ній. Не дивуймося надто з того, бо на цій землі Бог створив особливе творіння в образ і в подобу Свою — Він створив людину.

Говорячи про центральність Божої творчої уваги по відношенню до землі й до людини, ми не звеличуємо, ані не ставимо на перше місце антропоцентризм, бо він, як такий, є далекий від біблійного поняття про Всесвіт і людину, але ми звеличуємо Бога як Чоловіколюбця. Ми прославляємо Божу любов, — незмірну любов нашого премудрого в усіх Його ділах Творця, Який через Ісуса Христа є нашим Небесним Отцем. Ця Його любов до людини, яка впала у гріх і провинилася перед Богом, сяє невимовною славою в іншому місці Біблії: “Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне” (Ів. 3:16).

Слово Боже підтверджує науковій відкриття останніх часів про те, що земля є вміщена на порожнечі в міжпланетному просторі. І цікавою особливістю Біблії є саме те, що ця думка є в найстаршій книзі Біблії, й що вона є висловлена устами праведного Божого чоловіка — Йова, а не його друзями, яких світогляд був спотворений поганським знанням і тогочасною філософією, і які правдивого Бога цілком не знали.

Книга Йова, без найменшого сумніву, описує переживання праведного Йова (Єзек. 14:14, 16, 20), який жив у патріархальних віках і є, безперечно, історичною постаттю. Про нього і про його переживання міг знати праведний Авраам і передати їх пізнішим поколінням, а цілком можливо, що якийсь невідомий автор, вчений письменник тих часів, таємний послідовник віри в живого Бога, на-

писав цей чудовий твір в Стародавньому Вавилоні. Але чи сама книга була написана в той час, коли він жив, або коротко після цього, невідомо. Авторство книги Йова знавці Біблії часто приписують самому Мойсеєві, або якомусь невідомому авторові, який жив між Мойсеєм і Ісусом Навином.

У книзі Йова аналізується питання — “Чому праведний страждає?” Воно обговорюється з різних кутів зору. Але читач має відслонену духовну панораму подій на самому початку книги, щоб мати на думці правдивий погляд на страждання Йова, якої не бачать і про яку не знають Йов, ані його друзі. Його друзі в особливій мірі вживають неправильного аргументу з неналежного погляду на Бога, що Бог карає грішників за їхній гріх, а благословляє праведників за їхню праведність уже на цій землі. У ході різних аргументів уживається дуже багато різних спостережень і тверджень відносно людського знання Бога. Серед них є чимало думок пов'язаних з астрономією та космогонією, на які ми звернемо нашу увагу, бо вони, власне, вказують на правильні поняття праведних людей у тих часах, а фальшиве ненаукове поняття про землю та про Всесвіт неправедних людей, які жили на тодішній філософії та науці, що її в тих часах розвивали головним чином жерці поганських політеїстичних релігій.

Належить пригадати, що до часу Йова й Авраама був посилений розвиток потужних держав давньої Месопотамії: Шумер, Акад і Стародавній Вавилон. З великим розвитком державобудівництва дуже швидко прогресувала давня цивілізація і розквітала культура, а також поставали різновиди ритуальних поганських релігій многобожжя. З людського кута зору дивлячись, зрозуміємо страждання праведних людей тих часів, які,

не корившись поганству — державній релігії (подібно сучасній державній релігії т. зв. "наукового атеїзму" радянської неоколоніальної імперії), були жорстоко переслідувані — наїзд халдеїв на посілості Йова, криваве вимордування його слуг і конфіскація його транспортних середників — великого стада верблюдів; Авраам мусив залишати свою рідну країну з її "поступом цивілізації та з розвитком культури", які вмщали в собі особливу мірку анти-Божої закваски, та йти в пустинні місця, а далі, шукати "обітованої землі", на якій міг би жити спокійно й безпечно, без переслідування беззаконниками.

Ідеї давнього світу, як бачимо з життя правдеників, не мали найменшого впливу на поняття та на світогляд правдивих віруючих у Бога в тих часах. Вони вірили в правдивого вічно живого Бога, а їхнє знання про Нього було чисте і правдиве. Погляд на світ і на всю Божу творчість був також чистий, неспотворений поганством, який є однозгідний з науковими відкриттями наших віків.

У книзі Йова 26:7 читаємо наступне про Бога: "Він над порожнечою північ простяг, на нічному Він землю повисив".

Таке велике твердження Біблії у часах, коли в науковому світі і філософії домінувало примітивне поняття, що земля є плоска, немов стіл, поставлена на велетенській черепасі, над якою скляні небасперті на чотирьох стовпах і т. д., було для вчених халдейців найбільшою ерессю, за яку людину з таким розумінням потрібно було знищити з лица землі.

Але якщо приглянемося до тієї біблійної правди в часі, коли віруюча людина в космічному кораблі облітала Місяць і людям усіх країн на землі показала з тієї далекої відстані землю й читала Слово Боже про створення світу, коли віруюча в Бога людина своєю ногою стала на Місяці й власними очима побачила землю, що вона справді висить на нічому, то добре розуміємо, що Бог об'явив віруючим у Нього в тих давніх часах непорушну правду, а невіруючі протягом багатьох тисячоріч вірили своїм неправдивим вигадкам. До речі, кожен, хто відкидає Біблію й у наших часах, є людиною некультурною і відстаючою, яка є проти поступу під усяким оглядом, а крім того, вона є людиною невіруючою в Бога, призначеною на вічну загибель.

(Далі буде)

Слово історії

АФРИКАНСЬКА РЕСПУБЛІКА — ЛІБЕРІЯ

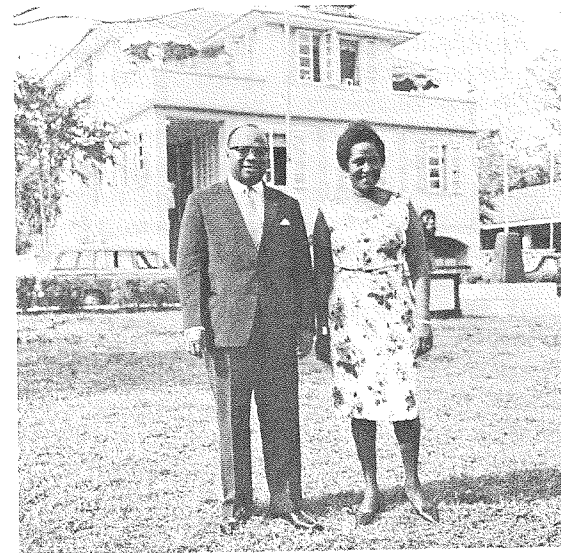
Наш сучасний українсько-свангелський рух не дуже то цікавиться світовим баптистським братством. Це можна вважати за одну уємну сторону. Адже Світовий Союз Баптистів стоїть на фундаменті Новозаповітніх прин-

ципів: „Один Господь, одна віра, одно хрещення” (Еф. 4:5). В цих трьох словах міститься й наш християнський універсалізм: ми розуміємо, що Бог Творець, за наукою Ісуса Христа, є Отцем усіх народів світу й рас. Що ми,

люди, всі не виглядаємо зі сторони расової однаково, але ми всі походимо від одного Творця Бога і визнаємо, що Він є наш Отець. Що на землі між людьми повстали расові, національні й політично-релігійні непорозуміння й тертя, то це все справи людські, бо неспроможні розрізнити добра від зла.

Ліберія — невелика африканська республіка, що межує з Ат-

лоти, пальмові оріхи, риж, кава, какао і цукор. 1971 року на президента республіки був обраний Вільям Р. Толберт. У 1965-1970 рр. він був президентом Світового Союзу Баптистів. Це є доказом, що світове братство баптистів розуміє принципи Нового Заповіту, які є фундаментом світового християнського універсалізму. На останньому Конгресі ССБ, що відбувся у Стокгольмі, Шве-

Президент Ліберії д-р В. Р. Толберт з дружиною.

лантичним океаном, на північній стороні недалеко Екватора, зі столичним містом Монровія. Простором дорівнює стейтові Іллінойс. У 1973 р. Ліберія числила 1 660 000 мешканців. Монетарна система Ліберії така сама, як ЗСА — долар. В Ліберії досить розвинена індустрія, можливо тому, що багата на природні ресурси: залізо, гума, діаманти, зо-

ція, на президента ССБ обраний Давид Й. К. Вонг, із Гонконга, Азія. Такий християнський погляд цілком опертий на фундаменті Нового Заповіту, про що каже ап. Павло: „Бо то в Нім створено все на небі й на землі, видиме й невидиме, чи то престולי, чи то держави, чи то влади, чи то начальства, — все через Нього й для Нього створено. А

Він поперед всього, і все на Нім стоїть" (Кол. 1:16-17).

Коли президент ЗСА Джімі Картер 3 квітня 1978 року закінчив свою поїздку до чотирьох країн світу: Венецуелі, Бразилії, Нігерії і Ліберії, то заявив, що поїздка була „великим успіхом”, бо не лише виявила приятні зв'язки, які існують між відвіданими державами і ЗСА, але також доказала, що „наша могутня країна спроможна пристосуватися до світових змін”. Президент сказав, що населення тих країн радісно вітало його, американських урядовців і його дружину та дочку, з якими він подорожував, не тому, що Америка могутня, але „з уваги на принципи, що їх підтримуємо”. Особливе привітання американського президента Джімі Картера було в Ліберії. Наводимо коротку замітку зі щоденника „Свобода”, ч. 76, 1978:

„Остання зупинка Президента під час цієї 7-денної поїздки була в Ліберії, де його і цілу американську делегацію оваційно вітало коло 200 000 мешканців цієї африканської країни. Велика частина населення Ліберії — це нащадки колишніх чорних невольників, які виїждували з Америки, чи пак повернулися до Африки, між 1822-им і 1865-им роками. З нагоди приїзду президента Картера уряд Ліберії, очолюваний президентом Вільямом Толбертом, мол., проголосив понеділок державним святом і під час п'ятигодинного перебування Джімі Картера в тій країні урядові чинники і населення робили все можливе, щоб доказати свою

приналежність до Америки та особисту пошану до президента Джімі Картера”.

Коли взяти під увагу й роздуми, чому населення Ліберії вітало американських урядовців на чолі з президентом, і така близька зустріч двох президентів баптистського віровизнання, бо їм дуже добре відома доля минулого невольництва не лише в тодішній Америці, але по цілому світові. Америка зробила кінець невольництву й торгівлі людьми. Президент Джімі Картер під час свого виступу в Генеральній Асамблеї ООН 17 березня 1977 року підкреслив ті великі ідеї людської волі, за які боролися світові й українські діячі в нашому минулому й теперішні дисиденти:

„Всі держави, які підписали Хартію Об'єднаних Націй, зобов'язалися додержувати і шанувати підставові людські права. Отже ніякий член ООН не може твердити, що переслідування його громадян є виключно його внутрішньою справою. Рівно ж ніякий член не може оминати його відповідальності перевірити справу і зайняти голос, коли тортури, нічим не виправдані, позбавлення прав трапляються в будь-якій частині світу”. Підкреслив, що питання людських прав дійсно є „невідмінною частиною закордонної політики ЗСА”. Закликав Об'єднані Нації посилити пошанування людських прав по цілому світу.

Л. Забіренко

Слідами преси

“ЧЕРВОНІ ПЕРЕД БРАМАМИ ВАТИКАНУ!”

Одинадцятого травня ц. р., на авторським виступі, поруч із другими авторами недавно опублікованих книжок, виступав у Колумбус, Огайо, о. д-р Малахій Мартін. (“The Final Conclave” by Malachi Martin, Stein and Day Publishers, New York, 1978).

П'ятдесятикількалітній д-р Мартін, езуїт, який в початках 70-их років повернувся до “цивільного” священничого стану, е з походження ірландець, який кілька років тому прийняв американське громадянство. Він студював у світі на кількох університетах — філософію, теологію, історію та археологію, з яких має кілька докторатів, говорить багатьома мовами. Довгі роки працював на різних постах у ватиканському уряді, був близьким співробітником Папи Івана XXIII, і в тому часі був емісарем Папи до країн за залізною заслоною.

У своїй доповіді, по загальному вступі, д-р Мартін накреслив політику Ватикану останнього десятиріччя, зв'язки Ватикану з Москвою, підготову до чергового 82-го Конклаву (збору кардиналів для вибору Папи), та — передбачливо — подав програму й саме відбуття 82-го Конклаву. На тому Конклаві, за словами д-ра Мартіна, Ватикан піде на співпрацю з Москвою, мовляв, для рятування католицизму у світі... Свої висновки та ствердження він базував на студіях документів з передконклавових Бюлетенів (за роки 1970 - 1977), та кількох спеціальних передконклавових Бюлетенів Ватикану, які займалися справами голосування на передодні 82-го Конклаву — вибору Папи, та обговорювали правдоподібний хід подій від смерті Папи Павла VI-го до відбуття 82-го Конклаву.

У дальшому д-р Мартін говорив, що Папа Павло VI-ий вже на початку 70-их років передбачав упадок американської та європейської демократій, і застановлявся над радикальними змінами в Католицькій Церкві, яку хоче бачити більше відкритою, над змінами у ватиканському уряді, та у самих методах вибору Папи. Павло VI-ий хоче цілковито знівелювати інституцію Конклаву, уважаючи її перестарілою, із середніх віків... Уважає, що також демократичні режими Америки та Європи — це минуле... По думці Папи Павла VI-го, будучина лежить в Третьюму Світі — Азії, Африки та Латинської Америки. Щоб зреалізувати план радикалізації Ватикану, Папа Павло VI-ий, каже д-р Мартін, хоче перевести за свого життя два рішення: змінити методи вибору Папи через знесення Конклаву, та — назначити свого наслідника, який був би вибраний на 82-му Конклаві...

У своїй книжці, “Останній Конклав”, д-р Мартін пише, що по смерті Папи Павла VI-го, який нездужає на левкемію, його наслідник буде вибраний 115 кардиналами у виборах, які підготовляються вже п'ять чи шість років. Д-р Мартін каже, що нова фракція у Ватикані уважає, що нічого не може зупинити наступу комунізму, і тому продовжуються переговори Риму з Москвою, зокрема в справі знесення наказу католикам голосувати за комуністичні партії. Д-р Мартін переконаний, що це дозволить комуністам легально виграти вибори в європейських країнах та Латинській Америці... На закінчення, звертаючись до слухачів, д-р Мартін сказав: “У такому разі ми в ЗСА будемо ізольовані мілітарно й економічно... В залежності від того,

хто буде вибраний черговим папою — залежатиме також, чи наші мужі підуть на війну, а наші діти будуть голодувати”...

По вислуханні доповіді о. д-ра Мартіна, ми — я і моя дружина — приступили до нього та провели коротку розмову. На наші запитання д-р Мартін відповів, що він знає проблему України, Українських Церков, а зокрема Греко-Католицької Церкви, він знає Кардинала Сліпого, бо він супроводив його з Мос-

кви до Риму. На закінчення нашої розмови д-р Мартін радив нам, щоб ми “підтримували Кардинала Сліпого та Патріархат і цим можна зробити прислугу для українців і для світу. Це все, що ви можете зробити!”... Дивлячись на нас зажурено, він сказав: “Я знаю, вам мусить бути дуже важко, бо ви втратили велику піддержку Папи Івана XXIII-го”.

Кость Мельник

“Свобода”, № 157

З блокнота туриста

ТЕПЛЕ МІНЕРАЛЬНЕ ДЖЕРЕЛО

У травні ц. р. я був запрошений на конференцію до Каліфорнії.

Під час перебування в Лос-Анджелесі, мені, як далекому гостю, дали можливість оглянути майже всі примітні місця. Між несподіванками — купіль у гарячій мінеральній воді.

Саме ця приємна несподіванка змусила мене звернути увагу на опис озера з мінеральною водою у Флориді.

Дочекавшись вакацій, ми з дружиною, за звичаєм, вибралися з великим задоволенням на теплі води Майами Біч. У Сент-Огастині є так званий „Фонтан молодости”, де свого часу побував Понс де Леон, один із учасників другої експедиції Колумба до Нового Світу, куди тепер щоденно і масово приїжджають туристи та пригощаються водою з

кринички, з якої пив знаменитий шукач чудодійного джерела. Але не про цю воду моя мова.

У тій же сонячній Флориді є озеро із справжньою мінеральною водою, і справді його вважають чудодійним. Називається воно „Тепле мінеральне джерело” (Warm Mineral Springs). Знаходиться в західній частині Флориди, 12 миль на південь від Веніс, по дорозі 41. Після двох тижнів відпочинку в Майамі Біч ми відправилися туди на розвідку.

Перше, що ми побачили, це одноповерхову будівлю, обсажену пальмами і кущами, а за нею, між такими ж пальмами, оточене зеленими берегами, озеро з прозорою, спокійною водою.

О 9-ій годині ранку сюди йдуть і йдуть хворі на милицях і на візках, з різними болями у крижах, руках і ногах, а також люди

Мінеральне озеро.

здорового вигляду, навіть цілими родинами, і купаються в озері досхочу.

Вступ коштує три долари на день (десять днів — 23 долари). За окрему плату окремі приміщення для масажів, купелів з тиском води і т. п.

На великій таблиці можна бачити показники хімічного аналізу води. З інформаційної літератури можна довідатися, що аналізом, зробленим вченими у 1956 році, встановлено, що багата на мінерали вода в озері має значно більшу лікувальну силу, ніж п'ять інших відомих купелевих місцевостей на світі.

Озеро це — єдине тепле озеро у Флориді. Його температура ся-

гає 87 градусів за Фаренгейтом. Температура в глибині доходить до 112 градусів. Кожні три хвилини припливає з джерела до озера 17 000 галонів води, і стільки ж відпливає.

На перший погляд — нічого тут надзвичайного. Проте люди, що приїжджають сюди, оповідають про дивні факти видужання. Особисто у нашого знайомого за три купелі зажила на нозі рана, що не піддавалася лікуванню протягом двох років, а його дружина залишила в озері гострий затяжний біль у крижах.

Хіба що найкраще самому пересвідчитися в правдивості оповідань.

І. Беркута

МЕТЕОРНІ ПОТОКИ

Ясної ночі можна спостерігати, як то там, то там ковзають по небу падаючі зірки (метеори). А часом бачимо навіть метеорні дощі. Вчені вважають, що так звані Леоніди найефективнішими були 11 листопада 1799 р. в Південній, а в ніч з 12 на 13 листопада 1833 р. у Північній Америці. Яскраві метеори сипалися, наче лапатий сніг (десять тисяч метеорів на годину), багато з них лишали в небі довгі світні сліди.

Такі явища відбуваються кожного разу, як Земля натрапляє на рій або потік метеорних тіл (пилинок або крупніших часток), які рухаються в міжпланетному просторі. З деякими із потоків Земля стірається щороку.

Найрясніший з них — потік Персеїди (максимум 12 серпня, радіант у сузір'ї

Персея) пов'язаний з кометою 1862 III, а Леоніди породжені кометою 1866 I. Персеїди розподілені по орбіті майже рівномірно, а по орбіті Леонід рухається лише кілька роїв метеорних тіл, при зустрічі яких і можна спостерігати метеорні дощі.

Востаннє метеорний дощ Леонід спостерігався 17 листопада 1966 р. Він тривав усього 15 хв., і його було видно тільки в деяких частинах Землі, в тому числі в Арктиці.

Багато інших метеорних потоків також пов'язані з кометами: Ліриди з кометою 1861 I, Гамма-Аквариди і Оріоніди з кометою Галлея, Боотиди з короткоперіодичною кометою Понса-Віннеке, Андромедиди з кометою Біели, що розпалася на очах спостерігачів.

В. К.

У СВІТІ ЦІКАВОГО

ПРОБЛЕМА... ВИДЕНОГО ЯЙЦЯ

Проектували в Дакарі приміщення для театру, всередині якого не повинно бути жодної колоди, жодної хоча б декоративної опори. Проте конструкції явно бракувало міцності. І тоді архітектори взялися вивчати... виїдене яйце.

Справді, чому яєчна шкаралупа витримує таке велике для її крихкої структури навантаження? Виявилось, що весь секрет в еластичній плівці-мембрані, яка пролягає під нею. Будівля, зведена за таким принципом, відзначалась бездоганною міцністю.

Прикладів, коли архітектори

чи будівельники запозичували свої проекти у природи, можна наводити чимало.

Хто не бачив, як, тягнучись до сонця, ламає асфальт паросток дерева? Що за сила в тендітній рослині? Це тургор, напруга клітинних оболонок. Використовуючи принцип тургору, у свій час було розроблено конструкцію надувного будинку, що започаткувало створення пневматично напружених конструкцій. Нині їх широко застосовують в аеро- й гідростатичній архітектурі, при будівництві павільйонів виставок тощо.

В. О.

ЗВІДУСІЛЬ

• Під час розкопок у національному парку Біг Бенд на заході стеїту Техас (ЗСА) шість років тому знайшли рештки літаючих ящерів, які жили на нашій планеті 63-70 мільйонів років тому. З кісток доісторичних птахів склали кістяки і досліджили їх. Вони належать птеранодонам, яких палеонтологи знаходили і раніше в Північній Америці, Азії та Європі. Але техаські птеранодони — більші з відомих досі літаючих істот. Розмах їх крил становив вісім метрів. Дзьобоподібний ротовий отвір не має зубів і пристосований для ловлі риб та інших

морських тварин. Птеранодони мали дуже слабкі ноги, погано пристосовані для пересування по землі, тому годували своїх "пташенят" з повітря. На думку палеонтологів, техаські птеранодони були "юнаками", які не досягли ще своїх справжніх розмірів. Дорослі ящери мали розмах крил до 21 метра!

• Редька і кріп — цінні харчові продукти, багаті на вітаміни і мікроелементи. Та, виявляється, ці овочі можна з успіхом використовувати й для лікування деяких хвороб. Зокрема, відвар кропу рекомендують при кольках і геморої.

Приймати слід по одній столовій ложці кілька разів на день. Народна медицина широко використовує редьку для лікування жовчокам'яної хвороби. Рекомендється переважно сік чорної редьки. Приймати слід дві столові ложки тричі на день. Кожні три-чотири дні треба робити перерву у лікуванні на кілька днів, щоб запобігти подразненню нирок.

• Надзвичайно здивував французьких телеглядачів досконалістю володіння своїм тілом йог Гай Коудокс з острова Мартинівки, який дозволив замкнути себе в загерметизованій скляній скриньці розміром 51 x 43 x 41 см і пробув у ній протягом восьми годин. Таємниця сеансу полягає в майстерному регулюванні власного дихання. Звичайна людина дихає на хвилину 17 разів. Гай Коудокс, перебуваючи в щонайменшому "приміщенні", загерметизованому на 90 процентів, здатний скорчувати кількість подихів до 10 разів, на 100 процентів — до 4 разів на хвилину.

• Гектар пшениці за вегетаційний період випиває до чотирьох мільйонів

літрів води, гектар капусти — шість мільйонів; кожен центнер кукурудзи, вирощений на силос, шість кубометрів.

• Краплини дощу чи сніжинки — середні очищувачі атмосфери. Одна-єдина крапля, падаючи з хмари тільки один кілометр, очищує від куряви та деяких речовин понад шіснадцять літрів повітря.

• Звичайний чорний тарган бачить радіацію. Це встановили, ввівши йому в око електрод.

• Щоб збільшити свою площу за рахунок моря, місто-держава Сінгапур купує у сусідніх країнах пісок. Укладено угоду на поставки піску з Індонезією та Малайзією. Площа Сінгапура становить 581 квадратний кілометр, на кожному з них 3 821 чоловік — у десять разів більше, ніж у такій густонаселеній країні, як Бельгія. Кількість населення продовжує зростати.

• Орган слуху в павука — на носі.

• Висиджуючи яйця, гага голодує чотири тижні.

Ніщо так не важко говорити людям, як правду.

Щоб бути великим, треба почувати себе малим.

Тому, хто дивиться крізь тріснуте скло, здається, що світ розколовся.

Життя людини подібне до горба: чим вище зійдеш, тим більше бачиш.

Життя не таке коротке, щоб людям бракувало часу на ввічливість.

НАДІСЛАНІ ВИДАННЯ

Видавництво „Кирило-Методіївське Братство” в 1978 році видало три праці.

1. *Михайло Павлик. „Пам'яті проф. М. Драгоманова”*. — Відчит М. Павлика на вечорі, влаштованому молоддю у Львові 13 липня 1901 року. Сторінок — 40. Ціна 1.00 дол.

2. *„Про відступників від російського православ'я і їх переслідування”*. — Передрук з видання „Свободи”. Сторінок — 46. Ціна 1.00 долар.

3. *„Бог, Всесвіт і людина”*. — Астрономічні рефлексії. Статті Г. Домашовця та інших авторів. Сторінок — 127. Ціна: у м'якій оправі — 3.00, а в твердій — 4.50 дол.

Виписувати по адресі:

“СМВ”, 34 Park Place, Morris Plains, N. J. 07950, U.S.A.

НАРОДНІ ЗВИЧАЇ

Зустрічаючи близьких людей, ефіопи низько кланяються й тричі цілуються в щоки, менш знайомі обмежуються низьким поклоном. Ефіопи не чекають, поки гість зайде в дім. Вся родина зустрічає гостя перед порогом хати. Голова сім'ї чи найстаріший член її звертається до гостя з вітанням, а після кожен член родини вітається з гостем по-своєму: діти стають на коліна, юнаки чемно вклоняються, дорослі, такого ж приблизно віку, як і гість, цілують останнього в щоки. Запросивши гостя в дім, господар подає йому гострий ніж і шматок смаженої яловичини — “бриндо”. За звичаєм, гість повинен, перш ніж з'їсти самому, наділити м'ясом кожного з малюків, які його оточують.

Індійці з племені кавахіпів у Бразилії, вітають гостя хмарою стріл з луків. Потім вождь підходить до гостя, кладе йому руку на плече, легенько наступає на ногу і шепоче на вухо слова привітання — щоб, бува, не підслухали “злі духи й вороги”.